БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 261 (6190)
ДЕКАБРИИН 30
СУББОТО
1950 он.

ВКП(б)-гэй ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДҮҮДЭЙ, БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Колхозно парторганизацинуудай шухала зорилго

ВКП(б)-гэй областной комитедэй III пленум хадаа колхозуудай правленинүүдэй ажал-ябуулгые хинаха партийна эхин организацинуудай хиналтые ВКП(б)-гэй Уставтай зохилдуулан, зүбөөр эмхидхэхыень ВКП(б)-гэй айкомуудые ба колхозно эхин парторганизацинуудые «Колхозно партийна эхин организацинуудай хүдэлмэриин ямар байhан тухай ба тэрэниие hайжаруулха хэмжээнүүд тухай» тогтоол соогоо уялгалаа. Колхозой ажахын ажал-ябуулгые хинаха эрхэ хадаа колхозой ажал хүдэлмэриин түлөө колхозно парторганизацинуудай харюусалга ба үүргые дээшэлүүлхын зорилгоор тэдэнэртэ ВКП(б)-гэй Уставаар олгогдоhон байна.

Хэдэн олон колхозно парторганизацинууд колхозоо эмхидхэлэй-ажахын талаарнь улам саашань бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ ба колхозойнгоо бүхы ажал хэрэгүүдтэ хүтэлбэрилхы ба эмхидхэхы үүргэеэ хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлжэ шадаа. ВКП(б)-гэй обкомой пленум дээрэ харуулагдаhан нэгэ жэшээ абая. Яруунын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой партийна организаци 27 коммунистнуудтай юм. Тус организаци хадаа колхозно олониитын бодото ударидагшань, колхоздохи шухалын шухала политическэ ба ажахын хэмжээ-ябуулгануудые эмхидхэгшэнь мүн. Партийна организаци хадаа шэнэ үнэтэ үүсхэлнүүдые ба эхилэлгэнүүдые дэмжэдэг, хүгжөөдэг, колхоздоо ажалай түрүү методуудые нэбтэрүүлдэг, олониитын социалистическэ мүрысөө эмхидхэдэг, артелиин Уставые заашье хазагайруулха ябадалтай эрид тэмсэдэг байха юм. Молотовой нэрэмжэтэ колхоз болбол ажахынгаа хүгжэлтын гол показательнуудаар, гүрэнэй даалгабаринуудые дүүргэлгээр республика соогоо түрүү колхозуудай нэгэн мүн.

Иимэ жэшээнүүдые олоор харуулжа болохо. Зүгөөр, колхозуудай ажабайдалда тон бага үүргэ дүүргэдэг, правленинүүдэйнгээ ажал-ябуулгые hулаар хинадаг, колхозуудаа эмхидхэлэй-ажахын талаарнь бэхижүүлхын түлөө хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилдэг парторганизацинууд аймаг бүхэндэ бии байна. Мүн тэрэ Яруунын аймагай Коминтернын нэрэмжэтэ колхоздо хүдөө ажахын артелиин Уставые колхозой түрүүлэгшын ба бусад хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй эбдэhэн олон баримтанууд элирүүлэгдэhэн байгаа. Эдэ хүнүүд артельдаа ехэ гарза ушаруулаа. Теэд эдэ баримтануудые колхозой партийна организаци элирүүлээгүй байшоо. Тус парторганизаци правлениингээ ажал-ябуулгые бодото дээрээ хинадаггүй, колхозойнгоо ажал хүдэлмэреэр гүнзэгыгөөр hонирходоггүй, колхознигуудай шүүмжэлэлые анхардаггүй юм. Тиимэhээ тус колхоз түргэнөөр ургаха ба ажахынгаа бүхы hалбаринуудые, илангаяа малажалые хүгжөөхэ барагдашагүй ехэ арга боломжонуудтай байбашье, мүнөө хүрэтэр гээгдэгшэ колхозуудай нэгэн байhаар.

Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организаци хадаа партийна суглаан дээрээ заримдаа ажал хүдэлмэриин ябаса тухай асуудал зүбшэн хэлсэлгээрээ колхозой ажал-ябуулгые хинаха хиналтаяа хизаарладаг юм.

Иимэ жэшээнүүд үсөөнбэшэ байна. Тэдэнэр юу харуулнаб гэхэдэ, манай зарим колхозно парторганизацинууд хадаа колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаарнь улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ, ажахын ба культурын талаар түргэнөөр хүгжэхын тулада колхоз бүхэндэ бии байhан доторой арга боломжонуудые ашаглаха ябадалда гол анхаралаа хандуулнагүй.

ВКП(б)-гэй обкомой пленум болбол колхозые эмхидхэлэй-ажахын талаарнь бэхижүүлхые, тэрэнэй баялигай ба культурын ургахын тулада hаналаа саг үргэлжэ табидаг болохо, малажал ба таряанажалда түрүү методуудые нэбтэрүүлжэ, малай ашаг шэмые ба полинуудай ургасые дээшэлүүлхэ гүрэнэй түсэбүүдые дүүргэхын түлөө ба колхозуудай бүхы резервнүүдые эрхимээр хэрэглэхын түлөө колхозно эхин парторганизаци бүхэнэй тэмсэдэг болохо ябадал хангахыень партиин айкомуудые ба колхозно эхин парторганизацинуудые уялгалаа.

Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тулада колхозно парторганизаци бүхэн колхозуудай ажал-ябуулгые хинаха талаар ВКП(б)-гэй Уставаар олгогдоhон эрхэеэ гүйсэдөөр хэрэглэхэ, тиигэжэ колхозуудай хэрэгүүдтэ хүтэлбэрилхы нүлөө үзүүлдэг болохо ёhотой.

Зарим парторганизацинууд партийна хиналта хэнэбди гээд, колхозой правлениин оронда эмхидхэлэй, ажахын ба бусад асуудалнуудые өөhэдөө шиидхэдэг байна. Энэ хадаа партийна хиналтын принципүүдые хазагайруулhан, артелиин Уставые эбдэhэн ябадал болоно. Парторганизаци болбол артелиин правлениие hэлгэхэгүй, харин тэрээгээр дамжуулан хүдэлмэрилхэ, правленидэ үдэр бүри туhалха, ажал-ябуулгыень хинаха ба залан ударидаха ёhотой.

Колхозно эхин парторганизаци болбол партийна хиналта бэелүүлхэhээ гадна, бүхы партийна хүдэлмэри hайжаруулха, партидоторой хүдэлмэриие ба ниитэ-политическэ хүдэлмэриие үндэр хэмжээндэ ябуулха уялгатай.

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Иосиф Виссарионович СТАЛИНДА

СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжалэй түсэбөөр 1950 ондо гэжэ тогтоогдоhон, электроэнерги үйлэдбэрилхэ даалгабариие электростанциин Министерствын электростанцинууд декабриин 22-то үлүүлэн дүүргэбэ гэжэ, хүндэтэ Иосиф Виссарионович, Танда элидхэнэбди.

Электростанциин Министерствын электростанцинууд жэлэй дүүрэтэр 4 миллиард 720 миллион киловатт-час электроэнерги нэмэжэ үйлэдбэрилхэ байна.

Дайнай үедэ хохидоhон районуудта электростанцинуудые hэргээн бодхоохо ба үргэдхэхэ түсэбэй дүүргэгдэhэнэй ашаар, тус районуудта 1950 ондо электроэнерги үйлэдбэрилгэ дайнай урдахи үеые 40 процентээр үлүүлээ.

Шэнэ техникэ хэрэглэлгэ, ууралай ехэ хүсэтэ тепловой электростанцинуудай хүдэлмэриие hайжаруулга хадаа үйлэдбэрилэгдэhэн нэгэ киловатт-часта хүртэхэ түлишын удельнэ гаргашые, дайнай урдахи үетэй сасуулбал, 1950 ондо 9,2 процентээр химдаруулга хангаhан байна.

Электростанциин Министр **Д. ЖИМЕРИН.**

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Иосиф Виссарионович СТАЛИНДА

1950 ондо СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжалэй түсэб тухай Хуулияар тогтоогдоhон, ашаанай эрьесэ ба ашаа тээхэ талаар даалгабаринуудаа түмэр замай транспорт болзорhоонь урид дүүргэбэ гэжэ, хүндэтэ нүхэр Сталин, Танда элидхэнэбди.

СССР-эй зам харилсаанай Министр **Б. БЕЩЕВ.**

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

СССР-эй металлургическа промышленностиин Министерствые хоёр Министерство болгохо тухай

1. СССР-эй металлургическа промышленностиин Министерствые хоёр Министерство болгохо:

СССР-эй хара металлургиин Министерство;

СССР-эй үнгэтэ металлургиин Министерство.

2. СССР-эй Министрнүүдэй Соведээр баталагдаhан списогэй ёhоор предприятинууд ба организацинуудые СССР-эй хара металлургиин Министерстводэ ба СССР-эй үнгэтэ металлургиин Министерстводэ үгэхэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Н. ШВЕРНИК.**

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **А. ГОРКИН.**

Москва, Кремль. 1950 оной декабриин 28.

Томодхогдоhон колхозой правлениин актив

МАНЧЕНКОВО (Харьковска область). Таряанажалай нэгэ бригадын хабарай тарилгада бэлэдхэлэй ябасые правлениин даалгабараар шалгаhан колхозник Николай Пидченкын элидхалые Ильичын нэрэмжэтэ томодхогдоhон колхозой правлениин заседани эдэбхитэдэй хабаадалгатайгаар зүбшэн хэлсэбэ.

Колхозой эдэбхитэд правленидээ үдэрhөө үдэртэ ехэ туhа хүргэдэг. Жэшээлхэдэ, түрүү колхозник Иван Краснянский урhэнэй фонд шалгаха даалгабари hайнаар дүүргээ, тэрэнэй үнэтэ дурадхалынь урhэ хадагалалга эрхимээр эмхидхэлгэдэ туhалаа. Звеньевой Мария Щетинина саhа тогтоолгоор бригадануудые шалгаад, тэрээн тухайдаа правлениин заседани дээрэ мэдээсэhэн байна. Малай байрын барилгын болзор ба шанар сахилгые жииэрэй колхозник Алексей Гиренкодо даалгагдаhан байгаа. Тэрэ хадаа барилгын элдэб хүдэлмэри дүүргэхэ тодорхой график зохёогоо. Мүн бусадшье эдэбхитэд олон шухала даалгабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэдэг байха юм.

Нэгэдэхын урда тээ Манченковско колхозой үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэ гол түлэб түрүүлэгшэдэ тудадаг hэн. Заседанидань правлениин гэшүүд лэ хабаадалсадаг байгаа. Мүнөө, гурбан жэжэ колхозууд нэгэдээд байхадань, энэ олон hалбарита томо ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ зуугаад эдэбхитэд хабаадуулагдадаг болоо. Эдэбхитэдэй туhаламжын ашаар, богонихон болзор соо 8 сөөрэм байгуулагдаа, хирпиисын завод механизировалэгдээ, 15 шэнэ электромоторнууд тодхогдоо, артельнэ хоёр мянган толгой малай тэжээл бэлэдхэлгэ бүрин механизировалэгдээ, үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ хоёр hараар урид хабарай тарилгада бэлэдхэгдээ.

(ТАСС).

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

„Арадуудай хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө" уласхоорондын Сталинска шангуудые олгохо комитет байгуулагдаа

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум «Арадуудай хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» уласхоорондын Сталинска шангуудые 1949 оной декабриин 20-ной Указаар бии болгоhон байгаа.

Энэ Указтай зохилдуулан, «Арадуудай хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» уласхоорондын Сталинска шангууд хадаа уласхоорондын Сталинска шангуудые олгохо комитедээр жэл бүхэндэ олгогдохо байна, тус комитет болбол дэлхэйн элдэб янзын оронуудай демократическа хүсэнүүдэй түлөөлэгшэдhөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумээр бии болгогдоно.

1949 оной декабриин 20-ной Указые баримталан, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум «Арадуудай хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» уласхоорондын Сталинска шангуудые олгохо комитедые энэ оной декабриин 22-то гадаадын оронуудай демократическа хүсэнүүдэй иимэ түлөөлэгшэдэй ба Советскэ Союзай ниитын ажал-ябуулагшадай составтайгаар байгуулаа гэбэл:

Комитедэй Түрүүлэгшэ—Скобельцын Дмитрий Владимирович—гүрэнэй Московско университедэй профессор, СССР-эй наукануудай Академиин үнэнтэ гэшүүн;

Комитедэй түрүүлэгшын орлогшод—Го Мо-жо—профессор, культурын ба искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэхитадай ассоциациин түрүүлэгшэ (Хитад), Арагон Луи—уранзохёолшо (Франци);

Комитедэй гэшүүд—Андерсен-Нексе Мартин—уранзохёолшо (Дани), Бернал Джон—Лондонско университедэй профессор (Англи), Дембовский Ян—Лодзинско университедэй профессор (Польша), Келлерман Бернгард—уранзохёолшо (Германи), Маркези Кончетто—Падуядахи университедэй профессор, парламентын депутат (Итали), Неруда Пабло—уранзохёолшо (Чили), Садовяну Михаил—уранзохёолшо, академик (Румыни), Фадеев Александр Александрович—советскэ уранзохёолшодой Союзай генеральна секретарь, Эренбург Илья Григорьевич—уранзохёолшо.

ЭЛЕКТРИЧЕСТВО ҮРГЭНӨӨР ХЭРЭГЛЭНЭ

ЯРОСЛАВЛЬ. Середскэ районой, Дзержинскиин нэрэмжэтэ томодхогдоhон колхоз ажахынгаа бүхы hалбаринуудта электричество үргэнөөр хэрэглэнэ. Колхозно механик Лебедев энэ зун В. И Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын наукануудай Академиин Бүхэсоюзна сесси дээрэ, «Колхозые электрификацилга тухай» элидхэл хэлэhэн байна.

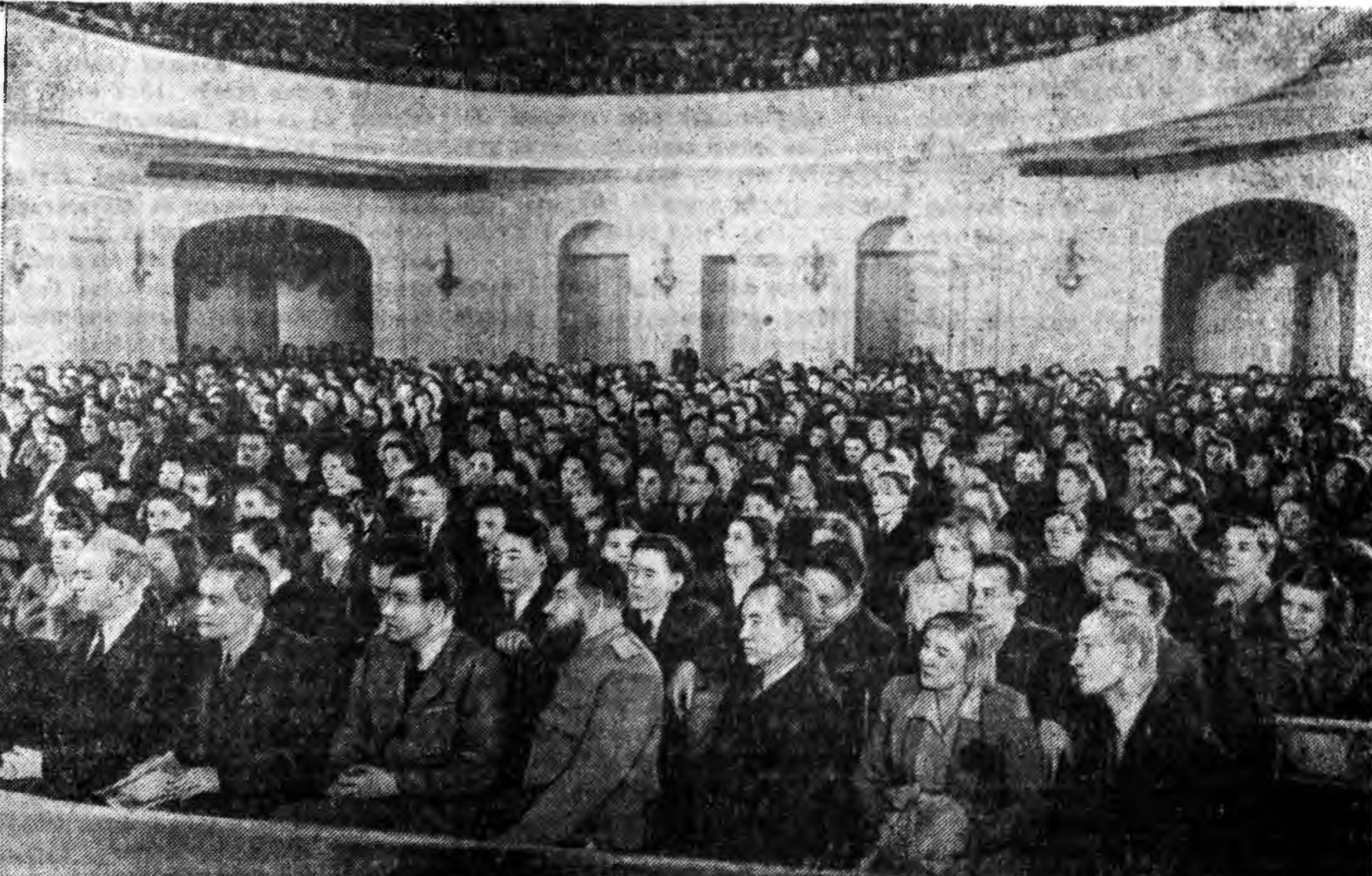
Гурбан жэлэй саада тээ Соть гэжэ гол дээрэ колхозно электростанци баригдаа hэн. Мүнөө тэрэнь 10 деревнидэ электроэнерги үгэнэ. Нэгэ заримандань мүнөө подстанци баригданхай. Таряа сохилго, урhэ сэбэрлэлгэ, лён үйлэдбэрилгэдэ электромоторнууд хэрэглэгдэнэ. Тээрмэ, модо хюрөөдэхэ завод, механическа, модо үйлэдбэрилхэ мастерскойнууд ба колхозой туhалбариин ондоошье предприятинуудые электроэнергээр хүдэлгэнэ.

Электричествын ашаар тус колхоз гансал лён үйлэдбэрилгэ дээрэ жэл бүри 3 мянган ажалта үдэр, таряа сохилго ба илгалга дээрэ—мянга гаран ажалта үдэр арбилна. Электроэнерги хадаа тёс хюрөөдэхэ ба бусад хүдэлмэридэ ажалта үдэр ехээр арбилуулна.

(ТАСС).

МОСКВАДА БУРЯТ-МОНГОЛ ЛИТЕРАТУРЫН ВЕЧЕРНҮҮД

Москва. Бурят-монгол литературын түрүүшын вечер П. И. Чайковскийн нэрэмжэтэ консерваториин Ехэ зал соо декабриин 21-дэ болобо. Вечер дээрэ уранзохёолшод, искусствын хүдэлмэрилэгшэд, Советскэ Армиин сэрэгшэд, столицын студентнүүд ба ажалшад байлсаба. Бурят-Монголой АССР-эй искусствын мастернуудай концертээр вечер дүүрээ. Зураг дээрэ: Бурят-Монголой АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо Г. Дылыкжапов үгэ хэлэжэ байна.

(ТАСС-эй фотохронико).

Партийна суглаан—большевистскэ хүмүүжүүлгын һургуули мүн

Партийно-эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэриин асуудалда партийна организацинуудай болон партийна органуудые анхаралаа хандуулха тухай ВКП(б)-гэй ЦК-гэй шухала шиидхэбэринүүдые ба һаяхан болоһон ВКП(б)-гэй Обкомой III пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар Хоринин аймагай партийна комитет горьтойхон хүдэлмэри ябуулна. Коммунистнуудые большевистскээр хүмүүжүүлгын гайхамшагта һургуули болохо партийна суглаануудай үүргые эрид дээшэлүүлхын түлөө аймагай партийна эхин организацинуудта эмхидхэлэй хэдэ хэдэн хэмжээ-ябуулганууд абтаһан байна.

Гэбэшье, манай аймагай партийна эхин организацинуудай хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд бии байһаар.

Тэдэнэй гол дутуу дунданууднь юуб гэхэдэ, түсэбэй ёһоор партийна суглаануудые үнгэргэдэггүй, суглаанууд дээрэ партийно-эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэриин асуудалнуудые бэшэ, харин ажахын асуудалнуудые диилэнхидээ зүбшэн хэлсэдэг байна. Гадна, зарим партийна эхин организацинууд суглаандаа мууса бэлэдхэдэг, хэлсэхэ асуудалнуудаа гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ үзэдэггүй, суглаанай болохо үдэр ба газар, асуудал тухай коммунистнуудта эртэнһээ соносхолгогүй байгаа. Энээнэйнь эсэстэ партийна суглаанууд большевистскэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлгүйгөөр, идейн доодо хэмжээндэ үнгэрдэг байһан юм.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин партийна суглаануудтаа ямараар бэлэдхэдэг ба үнгэргэдэг тухай асуудал ВКП(б)-гэй айкомой бюро дээрэ һаяхан зүбшэн хэлсэгдээ. Тус партийна эхин организациин секретарь нүхэр Доржиев ба партиин айкомой хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Батуев энэ асуудалаар элидхэлнүүдые хэһэн байна.

Тэдэ элидхэлнүүд дээрэһээ хараад үзэхэдэ, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин бюро ба тэрэнэй секретарь нүхэр Доржиев партийно-эмхидхэлэй ба партийно-политическэ хүдэлмэри тушаа ВКП(б)-гэй ЦК-гэй шухала заабаринуудые хангалтагүйгөөр дүүргэнэ.

Партиин айкомой бюрогой тэмдэглэһэн, тус партийна эхин организациин хүдэлмэридэхи дутуу дунданууд нэгэниинь хадаа партийна суглаануудые ёһотой бэлэдхэлгүйгөөр үнгэргэдэг ябадал болоно. Тэрэ хадаа суглаанай болохо үдэр, газар, хэлсэхэ асуудал тухай коммунистнуудтаа эртэнһээ дуулгадаггүй байна. Асуудалнуудые бэлэдхэлгэдэ коммунистнуудые хабаадуулдаггүй, хэлсэһэн асуудалнуудаа бүхы талаһаань шүүмжэлдэггүй, партийна организациин ажал-ябуулгадахи дутуу дунданууды гүнзэгыгөөр шэнжэлдэггүй, харин халирхайгаар, ёһо тэдыгээр хандадаг байһан юм. Мүн суглаанууд дээрэ абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтэ шалгадаггүй.

Ушар иимэһээ партийна суглаануудтань зарим коммунистнууд ерэдэггүй, асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаггүй, большевистскэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл дэлгэрдэггүй байна. Тиимэ партийна суглаанууд коммунистнуудые большевистскээр хүмүүжүүлгын һургуули байһан үүргэдэ хүрэдэггүй юм.

Партийна эхин организациин бюрогой ба тэрэнэй секретарь нүхэр Доржиевой хүдэлмэридэхи эдэ ба бусад ехэхэн дутуу дунданудые заажа зуураа, партиин айкомой бюро өөһэдөө болбол хэдэ хэдэн практическа хэмжээ-ябуулгануудые хараалаа.

Хандагайн леспромхозой партийна организациин хамтын суглаанда байлсаһан байнаб. Тус суглаан ВКП(б)-гэй айкомой пленумэй дүнгүүд тухай асуудал зүбшэн хэлсээ. Леспромхозой директор нүхэр Хандажаповай дэлгэрэнгы, өөрыгөө шүүмжэлэлтэй элидхэл һүүлээр коммунистнууд эдэбхи, зүбшэн хэлсэжэ байһан асуудалаар большевистскэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл, асуудалые зүбөөр хэлсэлгэ хүлеэгдэжэ байгаа. Гэбэшье, иимэ бэшэ байшоо.

Элидхэлэй һүүлдэ коммунистнууд нүхэд Мокин, Пачаевский, Лосев, Бартаков ба бусад үгэ хэлээ. Тэдэнэр партийна организацидахи партийно-эмхидхэлэй ба партийно-политическэ хүдэлмэриин тухай бэшэ, харин ажахын жэжэхэн асуудалнууд тухай, ОРС-ын муу хүдэлмэри тухай хэлэһэн байха юм.

Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, партийна организациин бюро ба тэрэнэй секретарь нүхэр Мокиной тус суглаанда эртэнһээ һайнаар бэлэдхээгүй байһые гэршэлнэ. Энээнэйнь эсэстэ олонхи коммунистнууд суглаан дээрэ хэлсэхэ асуудалые мэдэнгүйгөөр ба бэлэдхэлгүй ерээ.

Хэрбээ коммунистнуудай хэһэн большевистскэ шүүмжэлэл хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй ажал-ябуулгадахи дутуу дунданудые гүнзэгыгөөр элирүүлдэг байбал, хэрбээ коммунистнуудай шүүмжэлэл дутуу дунданудаа ба алдуу эндүүнүүдээ ойлгожо заһаха ябадалдань коммунистнуудта туһалха байбал партийна суглаан дээрэ коммунистнуудай хэһэн шүүмжэлхы ажаглалтанууд хүмүүжүүлхы тон ехэ удхашанартай байна. Энэнь доро дурсагдаһан баримтанууд дээрэһээ эли тодоор харагдана.

Хоринин МТС-эй директор нүхэр Козлов хадаа хүдэлмэриин үедэ мэдэл доро байһан хүнүүдтээ архидадаг байгаа. Энээгээрээ механизаторнуудай дундахи ажалай жаяг заршам һуладхаа. Гадна нүхэр Козлов өөрөө ажахын машина заһабарилгашадай ажалые ёһото гуримаар эмхидхээгүй, тэдэнэй дунда социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлээгүй, механизаторска кадрнуудые хүтэлбэрилхэ талаар ямаршье хүдэлмэри ябуулдаггүй байгаа.

Хоринин МТС-эй партийна организациин хамтын суглаан дээрэ коммунист нүхэр Балшеев хадаа нүхэр Козловой зүгһөө үзэгдэдэг хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдтэ ба партиин гэшүүндэ огто таарамжагүй абари зан тухай ба тэрэнэй ажал хүдэлмэриин дутуу дунданууд тухай большевистскэ шүүмжэлэл хэһэн байна.

Тиин мүнөө ажал хүдэлмэри ба абари зан дээрэһээнь хараад үзэхэдэ, нүхэр Козлов хадаа коммунистнуудай шүүмжэлэлые хүндэтгэйгөөр хүлеэжэ, өөртөө шухала тобшолол хэһэн байна.

Иимэ жэшээнүүд хадаа большевистскэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл дэлгэрүүлхэ тухай ВКП(б)-гэй ЦК-гэй заабарие зүбөөр ойлгоһониинь ба мүн партийна суглаанууд дээрэ хэгдэһэн эдэ шүүмжэлэлнүүд ямар ехэ хүмүүжүүлхы удхашанартай байһые эли тодоор харуулна.

ВКП(б)-гэй Обкомой III пленумэй тогтоолые бэелүүлхэ, партийно-эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэриин талаар бии байгаа дутуу дунданудые ойрын үдэрнүүдтэ усадхажа ба колхозно парторганизацинуудые улам бэхижүүлхэ, партийна суглаае коммунистнуудые большевистскээр хүмүүжүүлгын һургуули болгохын зорилгоор, ВКП(б)-гэй айком хадаа партийна суглаануудта бэлэдхэхэдэнь ба үнгэргэхэдэнь туһаламжа үзүүлхын тулада, өөрынгөө хүдэлмэришэдые аймагай колхозууд, МТС-үүд ба леспромхозуудай партийна эхин организацинуудта эльгээдэг байха юм.

ВКП(б)-гэй айком семинарска занятинууд дээрэ ба партиин айкомой бюро дээрэ партийна суглаае большевистскэ хүмүүжүүлгын һургуули болгохо асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ, партийна организациин секретарьнуудтай саг үргэлжын хүдэлмэри ябуулжа эхилээ.

Гадна, партийна суглаанууд дээрэ партиин айкомой түлөөлэгшэдэй байлсаха ябадал шухала. Юуб гэхэдэ, тэдэ хадаа партийна суглаанда бэлэдхэдэг ба үнгэргэдэг практикые гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ, партийна суглаае идейнэ үндэр хэмжээндэ үнгэргэхэ ябадал түйлаха байна.

М. Болдохонов, ВКП(б)-гэй Хоринин айкомой секретарь.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Суднаар ябаха Волго-Донской каналай барилга ба Ростовско болон Сталинградска областьнуудтахи газарые уһалалга тухай

Суднаар ябаха Волго-Донской каналай барилга бүри дайнай урда тээ эхилһэн юм. Саган, Балтиин ба Каспиин далайнуудые Азовско ба Хара далайнуудтай холбон нэгэдхэхэ, суднаар ябалгын замуудые шэнэдхэн заһаха ба барихын тула, тэрэшэлэн ниитын ашаануудые зөөхэ транзитна уһан зам байгуулхын тула советскэ засагай жэлнүүдтэ хэгдэһэн асари ехэ хүдэлмэрие Волгые Донтой холбон нэгэдхэлгээр дүүргэдэхэ ёһотой байгаа.

Дайн хадаа эхилэгдэһэн барилгые таһалдуулаа һэн.

Волго-Донской уһан зам байгуулгые арадай-ажахын ехэ удхашанартайда тоолон, мүн тус барилга Ростовско ба Сталинградска областьнуудай зарим-тэды гандадаг ба гандадаг газарнуудые уһалха, уһаар элбэг болгохо ябадал хүгжөөхэ зорилгоор, тэрэшэлэн барилгын хүдэлмэринүүдэй амжалтатайгаар ябажа байһые, газарай ба бетонно хүдэлмэринүүдые хүсэд механизировалхэ арга олгодог хүсэтэ экскаваторнуудаар, барилгын механизмуудаар ба транспортна хэрэгсэлнүүдээр Волгодонстройн түгэс зэбсэглэгдэнхэйе хараадаа абажа, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй тогтооһониинь:

1. Волго-Донской уһан зам байгуулхын тула энэнэй урда тээ тогтоогдоһон болзорые хоёр жэлээр хороохо ба барилгын хүдэлмэрие 1951 он дотор дүүргэхэ:

а) Сталинград городһоо Дондохи Калач город хүрэтэрхи райондо Волга мүрэниие Дон мүрэнтэй холбон нэгэдхэхэ 101 километр утатай, 13 шлюзүүдтэй, 3 плотинануудтай, уһа бүлэхэ станцинуудтай, пристаньнүүдтэй, хүүргэнүүдтэй ба бусад барилгануудтай Волго-Донской суднаар ябаха канал бариха;

б) Цимлянская станицын райондо Дон дээрэхи гидроузелые ашагта 12,6 миллиард кубометр хэмжээтэй уһа тааруулан табиха водохранилищитайгаар — уһа үюулхэ 500 метр утатай бетонно плотиный, 12,8 километр утатай газар плотиный, суднаар ябаха 2 шлюзэй, мүрэнэй портын ба плотина дамжан түмэр харгыгаар ба шоссейгээр гараха магистральна гарасануудай составтайгаар бариха;

в) уһалагдадаг газартаряалангай ба промышленностиин районуудые хүнгэн сэнтэй электроэнергеэр хангахын тула 160 мянган киловатт хүсэтэй байхаар тогтоогдоһон Цимлянска гидроузелай плотиный дэргэдэ электростанци бариха.

2. Суднаар ябаха Волго-Донской канал ба Цимлянска гидроузелые гидроэлектростанцитайнь 1952 оной хабарһаа ашаглалгада оруулха.

3. Дон мүрэнэй уһанай ресурснуудай база дээрэ 750 мянган гектар газар уһалхын ба хоёр миллион гектар газар уһаар элбэг болгохын тула, уһалалгын системэнүүдэй барилга 1951—1956 онуудта бэелүүлхэ, тэрэ тоодо Ростовско область дотор — 600 мянган гектар газарые уһалагдадаг ба нэгэ миллион гектар газарые уһаар элбэг болгохо, Сталинградска областиин урда районуудта—150 мянган гектар газарые уһалагдадаг ба нэгэ миллион гектар газарые уһаар элбэг болгохо. Уһалагдадаг газарые шэниисэ ба хлопчатник тарихын тула түрүүшын ээлжээндэ хэрэглэхэ.

Дурсагдаһан зорилгоор иимэ барилга хангаха гэбэл:

а) Цимлянска водохранилищиһаа уһа абаха головной түхеэрэлгэтэй, Цимлянска водохранилищиһаа Пролетарская станица хүрэтэр 190 километр утатай Донско магистральна канал бариха;

б) Ниитэ дээрээ 568 километр утатай, хубаарилгын иимэ каналнуудые бариха гэбэл —

Сал мүрэнэй һабые хэрэглэжэ, Малая Мартыновска тосхонһоо Гашун голой адаг хүрэтэр 125 километр утатай, Донской магистральна каналһаа уһа абаха, Сал мүрэниие үгсэн уһа гаргаха плотинануудтай ба бүлэлгын станцинуудтай Дээдэ-Сальска канал;

Восход гэжэ поселогһоо Семикаракорска станица тээшэ 73 километр утатай, Донской магистральна каналһаа уһа абаха Доодо-Донской канал;

Комаров гэжэ поселогһоо Багаевская станица тээшэ 35 километр утатай, Донской магистральна каналһаа уһа абаха Багаевска канал;

Болотов гэжэ поселогһоо Маныш Балавинска һууриң хүрэтэр 15 километр утатай, Донско магистральна каналһаа уһа абаха Садковско канал;

Веселый гэжэ поселогһоо Кулишовка тосхон хүрэтэр 90 километр утатай, Веселовско водохранилищиһаа уһа абаха Азовско канал;

Варваровска водохранилищиһаа Обильное тосхон тээшэ 140 километр утатай, суднаар ябаха Волго-Донской каналһаа уһа абаха Ергенинскэ канал;

Нижне-Чирская станицаһаа Красно-Богданов тосхон тээшэ 90 километр утатай, Цимлянска водохранилищиһаа уһа абаха Чирскэ канал;

в) хубаарилгын каналнуудтахи бүлэлгын 140 станцинуудые ба тэдээн тээшэ электродамжуулга хэхэ лининүүдые бариха;

г) 750 мянган гектар газар уһалха, 2 миллион гектар газар уһаар элбэг болгохын тула хубаарилгын каналнуудһаа уһа абаха уһалуурин ба уһажуулгын сеть бариха.

4. СССР-эй хүдөө ажахын Министерствые, СССР-эй хлопководствын Министерствые ба СССР-эй совхозуудай Министерствые уялгалха гэбэл:

а) уһалагдаха ба уһаар элбэг болгогдохо газарнуудые жэл-жэлдэ иимэ хэмжээтэйгээр ашаглалгада оруулха ябадал хангаха:

Жэлнүүд	Уһалагдаха талмай	Уһажуулагдаха талмай
	мянган гектар	мянган гектар
1952	100	100
1953	125	250
1954	125	250
1955	200	500
1956	200	900

б) хүдөө ажахыда газар хахалалга дээрэ ба электротракторнуудаар полеводстводохи ондоо хүдэлмэринүүдые хэжэ, электроэнерги үргэнөөр хэрэглэхэ ябадал хангаха, тэрэшэлэн малажалдахи ба колхозно болон совхозно үйлэдбэриин ондоо һалбаринуудтахи хүндэ хүдэлмэринүүдые комплексно ёһоор механизацилхын тула электроэнерги хэрэглэлгэ хангаха.

5. Бэдэрэлгэ, шэнжэлгэ ба проект зохёолго хэхыень Гидропроектдэ, тэрэшэлэн газар уһалхын ба уһажуулхын тула бүлэлгын станцинуудтай, тэдээн дээрэхи бусад барилгануудтай, Донской магистральна ба бүхы хубаарилгын каналнуудые уһа тааруулан табиха водохранилищинуудтахи түхеэрэлгэнүүдтэй плотинануудые барихыень Волгодонстройдо даалгаха.

6. Уһалалгын, уһа элбэгжүүлгын сеть ба тэндэ хэрэгтэй гидротехническэ түхеэрэлгэнүүдые шэнжэлхэ, проект зохёохо ба бариха хүдэлмэрие СССР-эй хүдөө ажахын Министерстводэ, СССР-эй хлопководствын Министерстводэ ба СССР-эй совхозуудай Министерстводэ даалгаха.

7. Уһалалгын ба уһа элбэгжүүлгын сеть барихатай хамта, поли хамгаалха модо һуулгалга хэхыень СССР-эй ой модоной ажахын Министерстводэ, СССР-эй хүдөө ажахын Министерстводэ ба СССР-эй совхозуудай Министерстводэ дурадхахи.

В. И. ЛЕНИНЭЙ ЗОХЁОЛНУУДАЙ ГУШАН ГУРБАДАХИ ТОМ

ВКП(б)-гэй ЦК-гэй дэргэдэхи Маркс—Энгельс—Ленинэй Институдаар хэблэлдэ бэлэдхэгдэһэн, В. И. Ленинэй Зохёолнуудай гушан гурбадахи том хэблэгдэжэ гаргагдаба.

1921 оной августын 16-һаа 1923 оной мартын 2 хүрэтэрхи үе соо В. И. Ленинэй бэшэһэн статьянууд, хэһэн элидхэлнүүд, хэлэһэн үгэнүүд ба бэшэгүүдынь гушан гурбадахи томдо оробо гэжэ оршол соонь хэлэгдэнэ.

Эдэ зохёолнууд дотор шэнэ экономическа политикын зам дээрэ арадай ажахые һэргээн бодхоолгын түрүүшын дүнгүүд гаргагданхай, манай орон дотор дүүрэн социалистическэ общество байгуулжа болохо байһаниинь үндэһэлэгдэнхэй ба байгуулха түсэбынь хараалагданхай.

«Шэнэ сагууд, шэнэ түхэлтэйгөөр гараһан хуушан алдуунууд», «Октябрьска революциин дүрбэн жэлэй ойдо» «Мүнөө үедэ ба социализмын дүүрэн илаһанай хойто тээ алтанай удхашанар тухай» гэһэн статьянууд дотороо, мүн 1921 оной декабриин 23-да Советүүдэй Бүхэроссийскэ IX съезд дээрэ «Республикын дотоодын ба гадаадын политика тухай», партиин XI съезд дээрэ 1922 оной мартын 27-до хэлэһэн «РКП(б)-гэй Центральна Комитедэй политическэ тоосоон» 1922 оной ноябриин 13-да Коминтернын IV конгресс дээрэ хэлэһэн «Российскэ революциин табан жэл ба дэлхэйн революциин перспективэнүүд» гэһэн элидхэлнүүд дотороо, тэрэшэлэн 1922 оной ноябриин 20-до «Московско Соведэй пленум дээрэ хэлэһэн үгэнүүд» ба бусад зохёолнууд дотороо Ленин болбол томо социалистическэ промышленностиин һэргээн бодожо ба дэбжэжэ эхилһэниие, шэнэ экономическа үндэһэ һуури дээрэ хүдэлмэришэд ба таряашадай союзай бэхижэһэниие харуулна. Ленин хадаа оронoй капиталистическэ этэгээдүүдтэ добтолго хэхэ замуудые хараална, «Росси нэповскэ байһанаа социалистическэ Росси болохо» гэжэ батаар найдана.

Том дотор хэблэгдэһэн хэдэ хэдэн статьянууд, документнүүд ба хэлэһэн үгэнүүд партийна байгуулалтын асуудалнуудта, партиин сэбэрлэлгэдэ ба тэрэнэй социальна составые һайжаруулгада, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлые дэлгэрүүлгэдэ, советскэ, профсоюзна ба кооперативна органуудые хүтэлбэрилгэдэ зорюулагданхай. Тэдэнэр гэхэдэ: «Партиин сэбэрлэлгэ тухай» статья, «Партида шэнэ гэшүүдые абаха условинууд тухай» В. М. Молотовто бэшэһэн бэшэгүүд, РКП(б)-гэй XI съезд дээрэ хэһэн «РКП(б)-гэй Центральна Комитедэй политическа тоосоон», «Шэнэ экономическа политикын условинуудта профсоюзуудай зээлхэ үүргэ ба зорилгонууд тухай» РКП(б)-гэй ЦК-гэй абаһан тогтоол ба бусад документнүүд болоно.

Гүрэнэй аппарадые бэхижүүлхэ ба һайжаруулха тушаа Ленинэй эрилһээ ажал-ябуулгые харуулһан зохёолнууд тус том дотор ехэхэн һуури эзэлнэ. Эдэнэй тоодо иимэ зохёолнууд ороно гэбэл: «Рабкринай зорилгонууд тухай, тэдэниие ойлгохо ба дүүргэлтэ болгохо тухай асуудал тушаа», «Орлогшонорой (СНК ба СТО-гэй Түрүүлэгшын орлогшонорой) хүдэлмэри тухай И. В. Сталинда бэшэһэн бэшэг», «Орлогшонорой (СНК ба СТО-гэй Түрүүлэгшын орлогшонорой) хүдэлмэри тухай тогтоол», «Хоёр дабхараар» мэдэлээ үгэлгэ ба хуулита журам тухай», 1922 оной октябриин 31-дэ «IX зарлалай ВЦИК-гэй сесси дээрэ хэлэһэн үгэ».

Том дотор ороһон хэдэн олон статьянууд, хэлэһэн үгэнүүд ба документнүүд соогоо Ленин болбол Советскэ засагай гадаадын политикын үндэһэн гол принципүүдые зохёон найруулһан байна. Советскэ республикын ба капиталистическэ гүрэнүүдэй эб найрамдалтайгаар зэргэлэжэ байжа болохо байһанһаа эшэ үндэһэ абажа, Ленин хадаа эб найрамдалай түлөө ба советскэ гүрэнэй бэеэ даанхай байдалые хамгаалхын түлөө тэмсэлые гадаадын политикын үндэһэ һуури болгон табиһан байха юм.

Уласхоорондын хүдэлмэришэнэй ба коммунистическэ хүдэлөөндэ зорюулагдаһан зохёолнууд дотороо Ленин болбол единa фронтын тактикын гол зорилгонуудые найруулна, дэлхэйн революциин хүгжэлтын перспективэнүүдые тодорхойлно. Советскэ Росситай хамта хүн зоной түйлай олонхинь болохо зүүн зүгэй оронуудта, Индидэ ба Хитадта национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй ба революционно тэмсэлэй үргэлтэнь бүхы дэлхэй дээрэ социализмын эсэслэн илахын тулада ямар ехэ удхашанартай байһыень Ленин тэмдэглэнэ.

Том дотор Ленинэй иимэ һүүлшын статьянууд ороно гэхэдэ: «Дневнигһээ хуудаһанууд», «Кооперации тухай», «Манай революци тухай», «Рабкринине бидэнэр хайшан гээд шэнэдхэн байгуулхабибди», «Багашье һаа, һайниинь дээрэ». Эдэ статьянууд дотороо Ленин болбол хэгдэһэн хүдэлмэриингөө дүнгүүдые гаргаа, социалистическэ байгуулалтын хэрэгтэ таряашадые хабаадуулха замаар манай орон дотор социализм байгуулха түсэб хараалаа, социализм байгуулха хэрэгтэ таряашадые хамжуулха гэһэн өөрынгөө кооперативна түсэб дэбжүүлээ. Ленин хадаа культурна революциин талаар зорилгонуудые тодорхойлһон ба гүрэнэй аппарадые шэнэлхэн байгуулха тушаа тодорхой хэмжээ-ябуулгануудые хараалһан байна.

«Дайшалхы материализмын удхашанар тухай» Ленинэй бэшэһэн мэдээжэ статья том дотор хэблэгдэбэ, тэрээн соогоо Ленин болбол марксистскэ философёор хэгдэхэ хүдэлмэринүүдэй программа хараалһан байгаа. Парти ба Советскэ гүрэниие хүтэлбэрилхэдээ, социалистическэ байгуулалтые эмхидхэхэдээ Ленин Сталин хоёрой хани холбоотой байһаниинь, арадуудай хани барисаанай түлөө, партиин дайсадта—троцкистнууд ба бухаринецуудта эсэргүү, великорусска шовинизмдэ ба нютагай национализмда эсэргүү тэдэнэй сугтаа хэһэн тэмсэлынь гушан гурбадахи томдо ороһон зохёолнууд дотор, мүн И В Сталинда В. И. Ленинэй бэшэһэн бэшэгүүд дотор эли тодоор харагдана.

Зохёолнууд дотор түрүүшынхеэ хэблэгдэһэн В. И Ленинэй 20 зохёолнууд гушан гурбадахи томдо оруулагдаа: «Центральна статистическэ управлениида бэшэһэн бэшэгүүд» дотор, «Октябрьска революциин дүрбэн жэлэй ойн һайндэртэ зорюулагдаһан Хамовническо районой эрэтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэдэй, улаанармеецүүдэй ба залуушуулай суглаан дээрэ 1921 оной ноябриин 7-до хэлэһэн үгэнүүд» дотор, мүн «Шэнэ экономическа политика тухай РКП(б)-гэй ЦК-гэй Политбюрогой директивын проект» дотор (һүүлшын хоёр документнүүд түрүүшынхеэ хэблэгдэбэ) шэнэ экономическа политикые бодото байдал дээрэ бэелүүлхэ ябадалтай холбоотой байһан асуудалнууд найруулагдан тодорхойлогдоо.

«Партиин сэбэрлэлгэ тухай ба партида абалгын условинууд тухай Политбюрогой гэшүүдтэ бэшэһэн бэшэг» соогоо Ленин болбол партида абалгын бүри хатуу условинуудые тогтоохо гэжэ дурадхана.

«Политбюрогой гэшүүдтэ дамжуулхаар И. В. Сталинда бэшэгдэһэн бэшэг. Орлогшонорой (СНК-гэй Түрүүлэгшын орлогшонорой) хүдэлмэри тушаа ажаглалтануудта үгэһэн харюу» хадаа зохёолнууд дотор түрүүшынхеэ хүсэд дүүрэнээр хэблэгдэбэ, тэрээн дотороо Ленин болбол Рабкринай ба Госпланай үүргэ болон зорилгонууд тухай асуудалда Троцкиин харша, антипартийна позициие эрид шууд шүүмжэлһэн байха юм.

Советскэ судебна хуули гаргалгые зохёохо ябадалда хамаатай Д. И. Курскада В. И. Ленинэй бэшэһэн бэшэг; «Великодержавна шовинизмда эсэргүү тэмсэхэ тухай Политбюродо бэшэһэн тэмдэг бэшэг», 1922 оной октябриин 13-да «Гадаадын худалдаа наймаанай монополи тухай И. В Сталинда бэшэһэн бэшэг» (түрүүшынхеэ хэблэгдэбэ), тэрээн дотороо Ленин болбол, гадаадын худалдаа наймаанай үндэһэ һууринуудые таһалдуулха гэһэн Бухаринай, Сокольниковой ба бусадай һэдэлгэнүүдтэ эсэргүүсэн, гадаадын худалдаа наймаанай монополиин хубилгагдашагүй бата бэхиниень аршалан хамгаална: агротехникын хүгжэлтын асуудалнууд тушаа И. В. Сталинай бэшэһэн хоёр бэшэгүүд ба 1922 оной апрелиин 15-да И В. Сталинда бэшэһэн бэшэг (түрүүшынхеэ хэблэгдэбэ) зохёолнууд дотор анха түрүүнээ хэблэгдээ.

«Уласхоорондын байдал тухай Советүүдэй Бүхэроссийскэ IX съездын абаһан резолюци тушаа Политбюродо бэшэһэн бэшэг» соогоо Ленин болбол арадуудай бэеэ тодорхойлхо политикые харин дээрэнь бэелүүлһэн түрүүшын орон мүнь болохо Советскэ гүрэнэй уласхоорондын үүргые тэмдэглэнэ.

«Генуэзскэ конференци дээрэ делегациин тоосоон тушаа ВЦИК-гэй тогтоолой проект» соонь Советскэ гүрэнэй гадаадын политикын талаар үндэһэн гол зорилгонуудынь тодорхойлогдоно, меньшевигүүдэй ба эсэрнүүдэй контрреволюционно партинуудые хамгаалжа выступалһан II ба II 1/2 Интернационалнуудай лидернүүдэй урбалтын үүргые «Э. Вандервельдедэ үгэһэн харюугай проект» дотороо Ленин элишэлэн бута сохино (эдэ хоёр документнүүд түрүүшынхеэ хэблэгдэбэ).

Зохёолнууд дотор элдэб съездүүдтэ ба организацинуудта В. И. Ленинэй эльгээһэн иимэ амаршалганууд түрүүшынхеэ хэблэгдэн томдо оруулагдаа гэбэл: «Азербайджанай Совнаркомой Түрүүлэгшэ Наримановта эльгээһэн телеграмма» (түрүүшынхеэ хэблэгдэбэ), «Дагестанай ажалшадта», «Азнефтиин хүдэлмэришэд ба инженернүүдтэ эльгээһэн телеграмма», «Хуушанай Михельсоной заводой хүдэлмэришэдтэ», «Электропередача» гэжэ Гүрэнэй электрическэ станциин хүдэлмэришэд ба албахаагшадта» гэһэн амаршалганууд болоно

В. И. Ленинэй Зохёолнуудай дүрбэдэхи хэблэлдэ оруулагдаһан гол үндэһэн зохёолнуудые хэблэлгэнь гушан гурбадахи томоор дүүрэбэ. Органзацинууд ба нюурнуудтай В. И. Ленинэй бэшэлсэһэн переписканууд — бэшэгүүд телеграммануд, тэмдэг бэшэгүүд —Зохёолнуудайнь һүүлшын 34 ба 35 томуудта орохо байна.

(ТАСС).

Агрозоотехническэ курсануудай hурагшадта туhаламжа

Сабшалан дээрэ үбэл ямар хүдэлмэри хэхэб

Ниитын ашаг шэмэтэ малажа- ые хүгжөөхэ зорилгые амжалта- йгаар бэелүүлхэ гол шухала ус- ви болбол тэжээлэй бата бэхи за байгуулха гэхэ гү, колхозно уу малые гүйсэд хүрэхэ эрхим анартай үбhэ тэжээлээр хангаха адал болоно Республикын түрүү лхозууд сабшалан hайжаруул- н хүдэлмэриие эршэмтэйгээр уулжа, үбhэ ногооной үндэр баян гаса жэл бүри хуряадаг байна.

Жэшээ болгон, Сэлэнгын ай- гай Карл Марксын нэрэмжэтэ лхозые хараад үзэе. Энэ колхоз спублика дотороо хүдөө ажахын рүү артельнүүдэй нэгэн юм. Тус лхозой дүй дүршэл ехэтэй луго- Д. Н. Намсараев бодото мичу- нец байhан туладаа, байгаалиhаа ра үршөөл хүлеэжэ байдаггүй, рин өөрынгөө шадабаряар, бүхы лхознигуудай туhаламжаар саб- лангай уhалалга, үтэгжүүлгэ харууhалгые зүбөөр эмхидхэжэ, hээ жэлдэ үбhэ ногооной үндэр гаса ургуулна.

Республикын луговодууд юрын шаланhаа үбhэнэй үндэр ургаса яаха талаар нилээд баян дүр- лтэй болоо. Луговодууд А. И. тышев, Р. Д. Санжанов, Д. Д. мбаев, Ч. Б. Батажапов ба бу- хэдэн жэлэй турша соо горь- талмай дээрэhээ гектарай 30— центнер, тиихэдэ рекордно стогууд дээрэhээ гектарай 100 үтэй центнер үбhэ тэжээл ху- даг байна.

бhэ ногооной ургасые дээшэ- лхэ хэрэгтэ луговодуудта үбэл- хэдэг хүдэлмэринүүд бага бэ- удхашанартай. Үбэлдөө хэгдэ- шухала хүдэлмэринүүд гэбэл: он халяаха, саhа тогтоохо, саб- лан дээрэ наг шэбхэ тарааха, агай үтэгжэлнүүдые: үнэhэ, буунай аргал суглуулха, мине- ьна үтэгжүүлгэ бэлэдхэхэ, зэр сэг заhабарилха, сабшалан хо- лхо hургааг, hаднагуудые бэ- лэхэ, гидротехническэ барилга- дые бодхоохо ба заhабарилгын териалнуудые барилгын газарта рха гэхэ мэтэ болоно.

ТОШОН ХАЛЯАЛГА

ошон халяалга хадаа багахан хонуудай гү, али үбэл хүрэдэг- булагуудай шадархи жалга, , хүнды газарнуудай сабша- гуудые уhалхын тула хэгдэдэг Энэ аргые луговодууд А. И. ышев, Р. Д. Санжанов ба бу- герасимовецууд үргэнөөр хэ- энэ.

нэ хүдэлмэриие үнгэргэхын ту- орхон дээрэ уhанай эдихэгүй у эрьетэй газар шэлэн оложо, артаа гү, али уhанай хүрэhэн о горхоной урадхалые хүндэ- хоорондоо 25—30 сантиметр айгаар hаднагуулые шааха ой юм. Декабрь соо гү, али рь соо эдэ шаагдаhан hадна- гуудhаа 2—3 метр уhа өөдэ үргэ- нөөр соолго сооложо, мүльhэн доо- гуур наг шэбхэтэй hолоомо шэн- гээхэ хэрэгтэй. Тэдэнь hаднагуудта баригдажа хаалта болодог юм. Хаалтада хаагдаhан уhан соолгоо- роо халижа, эрье шадархи сабша- ланда тарана. Хаалтануудые мүн саhааршье хэхэдэ болоно. Иигэжэ, түрүү луговодууд хэдэн арбаад мянган кубометр уhа тошон бол- гон, сабшалан дээрэ хүргэнэ. Тэ- рээгээрээ хабартаа хэдэн зуун гек- тар сабшалан уhалдаг байна. Ха- бар эртэ, мүльhэнэй хайлажа эхилхэ үедэ уhые канаванууд аар сабшалан тээшээ урадхуулха ёho- той юм.

САhА ТОГТООЛГО

Үбэлэй сагта шииг нойто суг- луулгын хоёрдохи арга хадаа саhа тогтоолго болоно. Саhа тогтоол- гоор шииг нойтон суглуулагдаха, ногооной үндэhэн хүйтэнhөө хам- гаалагдаха байна Сабшалан дээрэ саhа тогтоолго хадаа таряанай по- ли дээрэ хэгдэдэгтэл адляар хэгдэ- хэ зэргэтэй. Тусхай хэгдэhэн хал- хабшанууд, бургааhа мүшэрнүүд болон бусад хаалтанууд табигдаха байна. Сабшалангай үндэр газа- рай участогуудта шииг нойтоной запасые ехэдхэхын тула, Түнхэнэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой луговод Хосомоевой жэ- шээгээр тэндэ саhа гү. али мүльhэ гаргажа тарааха болоно.

САБШАЛАН ҮТЭГЖҮҮЛГЭ

Сабшалан үтэгжүүлгэ хадаа но- гооной үндэр ургаса абахын тула нилээд ехэ удхашанартай. Түрүү луговодуудай хэрэглэдэг хэмжээ- ябуулгануудай система соо сабша- лангые наг шэбхээр үтэгжүүлгэ шухала hуури эзэлнэ. Наг шэбхэ эгээл hайн ба эгээл үнэгүй үтэг- жүүлгэ мүн. Ургамалнуудта хэрэг- тэй тэжээлэй бүхы зүйлнүүд тэрэнэй составта байдаг. Наг шэбхэ соо калида орходоо фосфор ба азодой ехэ байhан ушар хадаа за- лаата ургамалнуудай группын хяаг, костра, лисохвост, волоснец ба бусадай ургасые hайжаруулдаг байна.

Наг шэбхэтэй хамта сабшалан- гай хүрьhэн соохи органическа үлэгдэлнүүдэй үжэн үмхирэлгэдэнь туhалдаг микроорганизмууд хүрь- hэндэ оролсодог. Энээнэй ашаар ургамалнуудай хэрэглэхэ тэжээлэй бодосууд хүрьhэндэ элбэгжэдэг. Наг шэбхэ болбол өөрынгөө хүсые удаан болзор соо, 3—5 жэл соо гээдэггүй. Тиимэhээ наг шэбхэ үнэ- тэй үтэгжүүлгэ болоно. Тэрэниие гамтайгаар гаргашалха хэрэгтэй. Сабшалангай участок бүхэн 3—4 жэлэй хугасаа соо гектар бүридэ 80—100 тэргэ наг шэбхээр нэгэ дахин үтэгжүүлэгдэхэ ёhотой.

Наг шэбхые сабшалан дээрэ жэгдээр тарааха хэрэгтэй. Сабша- лантай талмайн шиигтэй ба хүрь- hэнэйнь зөөлэхэн hаань, 0,10 гек- тар бүхэндэ 10 обоо наг шэбхэ обоолхо юм. Аргал болоhон (хуу- шарhан) наг шэбхые зөөхэдөө саб- шалангай талмай дээрэ тэрэниие нэгэ жэгдээр, бага багаар обоол- ходо болохо.

Үнэhэн, хөө ба шубуунай аргал hайн үтэгжүүлгэнүүд юм. Үнэhэн болбол өөрынгөө состав соо бобово ногоонуудай ургасые дээшэлүүлгэ- дэ илангаяа шухала калий ба фос- фортой байдаг. Хөө ба шубуунай аргал ургамалнуудай тэжээлдэ хэ- рэглэгдэхэ шухала бүхы зүйлнүүд- тэй юм. Эдэ гурбан үтэгжүүлгэ соо тэжээлэй бодосууд хүнгэхэ- нөөр хайлаха формодоо байдаг, тиимэhээ эдэ үтэгжүүлгэнүүд нуга газарай сабшалан үтэгжүүлхэдэ илангаяа ехэ удхашанартай.

Пөөшэнэй үнэhэ ба хөө бочко соо гү, али забhаргүй хайрсаг соо хэжэ, хуурай газарта хадагалха ёhотой. Шубуунай аргал үбэлэй үедэ хүргэгдэжэ, хадагалагдадаг, тиигээд хабар наранда хатаагдаад, порошок болотороо үлтиргэгдэдэг байна.

Сабшаланда минеральна үтэг- жүүлгэнүүдhээ аммиачна селитрэ, сульфат аммония, суперфосфат, ка- лийна дабhан hайнаар нүлөөлдэг байна. Эдэ үтэгжүүлгэнүүдээр ма- лай фермэhээ холын сабшалангуу- дые үтэгжүүлхэ хэрэгтэй Үбэлэй үе соо хэрэглэгдэхэ минеральна үтэгжэлнүүдые колхозойнгоо складта абаашажа, хадагалха хэ- рэгтэй. Тэдэниие дуhаалдаггүй байра соо амяар амяарнь хада- галха шухала.

Сабшалангые үтэгжүүлхэ, уhал- ха ба харууhалха бүхы хүдэлмэри- нүүдые hайнаар, хаhа болзор соонь үнгэргэхын тула бүхы зэр зэмсэ- гүүдые заhабарилха, барилгын ма- териалнуудые асарха хэрэгтэй. Сабшалан дээрэ хүдэлмэрилхэдэ хэрэглэгдэхэ зүйлнүүд гэбэл: наг шэбхэ зөөхэ шарганууд, түмэр асанууд ба хүрзэнүүд, борнойнууд, волокушанууд, балур, хадааhан шүдэтэй модон каток, наг шэбхын шүүhэ зөөхэ тусхай бочконууд бо- лоно.

Сабшалангай ажахые hайжа- руулхын тула тэрээн дээрэ мал адуулгые зүбөөр эмхидхэхэ шуха- ла, тиихэдээ сабшалангай газар- нууд заабол хоройлогдоhон байха зэргэтэй. Хорой бариха модо ба hаднагуудые үбэл бэлэдхэдэг юм.

Иигэжэ, луговодууд болбол үбэ- лэй үедэ тухеэрhэн зэмсэг хэрэг- сэлнүүдээ дүүрэнээр хэрэглэн, ха- бартаа үбhэ ногооной үндэр урга- сын түлөө амжалтатайгаар тэмсэ- хэ байна.

А. Давыдов, Бурят-Монголой Зооветинститудай научна хү- дэлмэрилэгшэ.

АЙЛ БҮХЭНДЭ—ГАЗЕТЭ

Яруунын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой малшад жэл ерэхэ бүри газетэ ба журналнуудые олоор захидаг. Тэдэнэр гансахан лэ «Бурят-Монголой Үнэн» газетые 62 экземпляр абана. Зураг дээрэ: hүнэй-товарна фермын эрхим hаалишад Д. Доржиева (зүүн гарhаа), Я. Батуева. М. Гончикова ба С. Холхоева гэгшэд «Бурят-Монголой Үнэн» газетын шэнэ номерые уншажа hуунад.

М. Минеевэй фото.

Олониитын хүндэтэ хэрэг

Бичурын аймагай зарим партий- на организацинууд газетэ ба жур- налнуудые үргэн арад зондо хүр- гэхэ хүдэлмэри муу бэшээр ябуул- жа байна. Жэшээлхэдэ «Красное знамя труда» (парторганизациинь секретарь нүхэр Утенков), «Ком- мунизм» (парторганизациинь сек- ретарь нүхэр Улзытуев) ба «Заря коммунизма» колхозуудай пар- тийна организацинууд хэблэл та- рааха хэрэгтэ большевистскэ анха- рал табина.

Гэхэ зуура, олохон колхозуудай парторганизацинууд энэ хэрэг ам- хидхажэ шадаадүй байhаар. Гу- шадай сомоной Калининай нэ- рэмжэтэ хүдөө ажахын арте- лиин (парторганизациин секре- таринь нүхэр З. Р. Рябов) 43 коммунистнуудай миил гурба- ниинь газетэ ба журнал захиhан байха юм. Колхозой комсомоль- ско эхин организацчин (секрета- ринь нүхэр Санжижапов) 40 гаран комсомолецууд, тэндэхи hургуули- нуудай найман багшанар мүнөө хүрэтэр нэгэшье экземпляр газетэ ба журнал захяагүй байхань гай- халтай.

Тус колхозой правлени «мүнгэ- гүйбди» гэhэн шалтаг дурдаад, нэ- гэшье экземпляр газетэ ба журнал захяадүй. Мүн Ленинай, Сталинай (Ново-Сретенск), Кировэй (Бичу- ра) нэрэмжэтэ ба «Безбожник», «Красная звезда» колхозуудта хэблэл муугаар захюулагдана.

Ушар иимэhээ, большевистскэ хэблэл тараалгые сүрын үдэрнүүд- тэ дүүргэхын тула эрид хамжээ абаха шухала.

Д. Аюров.

Газетэ олоор захюулна

Яруунын аймагай Попереченскэ почтово отделени (начальнигынь нүхэр Жданов) Эгэтын ба Үльдир- гын сомонуудай 7 колхоз. нэгэ МТС-ые хангадаг. Тус колхозуу- даар энэ жэлдэ недондонойхиhоо 215 экземпляр газетэ олоор захюу- лагдаха: «Б. М. Үнэн» 295 экз., «Б. М. Правда» 165 экз. «Стали- нец» гэжэ аймагай газетэ ород ба буряг хэлэн дээрэ 568 экз., «Агитаторай блок-нот» 930 экз. ба бусад центральна газетэнүүд. эл- дэб журналнууд тараагдаха түсэб- тэй.

Газетэ тараалга мүнөө эршэм- тэйгээр ябуулагдажа байна. Жэ- шээлхэдэ, Үльдиргын сомоной Ки- ровэй, Молотовой нэрэмжэтэ кол- хозууд «Б. М. Үнэн»—110, «Б. М. Правда»—35, аймагай газетэ — 200 экз. ба бусад центральна газе- тэнүүд, журналнуудые захинхай. Мүн Эгэтын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой эрхим поч- тальон нүхэр Сандакова Ханда га- зетэ тараалгые эдэбхитэйгээр ябуулна. Газетэ тараалга үргэл- жэлhээр.

Ц. Дандаров.

БОЛЬШЕВИСТСКЭ ХЭБЛЭЛ ҮРГЭНӨӨР ТАРААЯ

Большевистскэ хэблэл хадаа Ле- нин—Сталинай партиин эгээл хур- са ба хүсэтэ зэбсэг, олониитын дунда ябуулагдаха пропагандын болон агитациин хүсэ ехэтэ хэрэг- сэл мүн.

Ажалшадай дунда хэблэл тараа- ха хүндэтэ ба харюусалгата хэрэг хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэг- шэдтэ даалгагданхай Энэ хүндэтэ үүргэеэ нэрэтэй түрэтэйгөөр бэе- лүүлхын тулада тэдэнэр газетэ, журнал тараалгада бүхы шадалаа элсүүлхэ ёhотой. Тосхон, колхоз бүхэндэ энэ хүдэлмэриие hайнаар эмхидхэжэ, айл бүхэндэ газетэ, журнал захижа абаха дүүрэн арга боломжо олгохо хэрэгтэй.

Мүнөө энэ хүдэлмэри зарим аймагуудта тон хангалтагүйгөөр ябуулагдана Тэндэ партийна со- ветскэ органууд хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэдтэ өөдтэй туhа үзүүлдэггүй байна.

Закаменай аймагай 14 колхоз аяар мүнөө хүрэтэр нэгэшье эк- земпляр газетэ захяагүй байhаар. Жэшээлхэдэ. «Улаан Далахай» Хужарай сомоной «Интернацио- нал», Ворошиловай нэрэмжэтэ, «Улаан Октябрь», «Улаан Мал- шан», «Улаан таряашан». Ленинэй нэрэмжэтэ, «Боевик», Ленинэй нэ- рэмжэтэ (Цакир), «Улаан баатар», «1 мая», Калининай, Сталинай (Сагаан мориной сомон) нэрэмжэ- тэ колхозууд болоно. Мүн Куда- рын аймагта 5, Заиграйн — 6. Хо- риин—4, Яруунын—5, Кабанскын —2 колхозууд нэгэшье экземпляр газетэ захяагүй байhаар.

Газетэ захилгые ехээр унжагай- руулха ушарнууд хадаа энэ шуха- ла политическэ удхашанартай хэм- жээ-ябуулгада зарим колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй, партийна эхин организацинуудай секретарьнуудай багаар анхаралаа табидагhаань болоно.

Газетэ захилгын болзорой дүүрэ- жэ байбашье hаань, Бичурын, Зэ- дын, Закаменай, Мухаршэбэрэй, Сэлэнгын, Түнхэнэй, Хориин айма- гуудай хүдөө ажахын мэргэжэлтэ- дэй дунда «Социалистическое зем- леделие» гэжэ газетэшье захяагүй хүнүүд олон бии.

Тэрэшэлэн «Бурят-Монголой Үнэн» газетые захилга олон айма- гуудта тон хангалтагүйгөөр ябуу- лагдана. Сэлэнгын, Зэдын, Яруу- нын, Мухаршэбэрэй, Курумканай, Ториин, Закаменай аймагууд ха- раалагдаhан тиражайнгаа хаха- дыеншье захяагүй.

Зарим аймагуудай эмхи зургаа- нуудай хүтэлбэрилэгшэд мүнөө бо- лотор «Бурят-Монголой Үнэн» га- зетые захидаггүй байна Иимэ ба- римтанууд Зэдын, Хэжэнгын, Хо- риин, Байкало-Кударын болон бу- сад аймагуудта бии.

Республикын хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд дутуу дундануу- лаа дары усадхажа, газетэ, жур- налнуудые ажалшадай дунда үр- гэнөөр тарааха ёhотой.

Е. Бонании, «Союзпечатиин» областной таhагай начальник.

Лингвистнүүдэй зүблөөн тухай

рят-Монголой научно-шэнжэ- н институтда зүблөөн боло- тэрээн дээрэнь, 1950 оной зун т-Монголой элдэб районуудта, шэлэн Усть-Ордын националь- кругто тус институдай эмхидхэ- лингвистическэ экспедициин эмэриин дүнгүүд зүбшэн хэл- эбэ Зүблөөн дээрэ научна ху- эрилэгшэд — лингвистнүүд ба ологуудhаа гадна, педагогичес- нститудай hургагшад, студент- , тэрэшэлэн Улан-Удын оло- ын түлөөлэгшэд байлсаба.

блөө нээхэ зуураа, НИИК-эй ктор нүхэр Хадалов языкозна- ушаа нүхэр Сталинай зохёол- НИИК-эй научна хүдэлмэри- дэй үмэнэ шэнэ зорилгонуу- табяа, тэдэ зорилгонууд тус өөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ й гэжэ хэлэбэ.

ИК-эй директорые научна та- ь орлогшо нүхэр Румянцев дициин зорилгонууд ба тэрэ хидхэлэй асуудалнууд тухай бэ.

50 оной зун культурын инсти- эмхидхэhэн лингвистическэ диции хадаа бурят-монгол хэ- словарна фондые, диалект- й фонетическэ ба морфоло- ка онсо зүйлнүүдые, тэрэшэ- үхы говорнуудта ба диалект- байгаа ниитэ элементнүү- удалха зорилготой байба.

ологическа наукануудай дат нүхэр Амоголонов Барга- ба Курумканай аймагуудта дициин хэhэн хүдэлмэри ту- үрүүлэн тоосоо хэбэ.

Тус экспедици языкознаниин асуудалнууд гушаа нүхэр Сталинай зохёолнуудые хүтэлбэри бол- гон, бурят-монгол хэлэ шудалха талаар өөрынгөө хүдэлмэриие бэе- лүүлhэн байна.

Эдэ зохёолнуудые баримталан, экспедици хадаа бурят-монгол хэ- лэн единэ байна, гэбэшье хүн зоной элдэб янзын группануудай хэлэндэ бага зэргын илгаа байна гэ- жэ тогтообо. Жэшээлхэдэ, Барга- жанай бурядуудай говор Сэлэнгын бурядуудай говорhоо бага зэргэ илгарна.

Экспедициин үедэ хэhэн ажаг- лалтанууд хадаа мүнөө хүрэтэр байhан hанал бодолдо, жэшээлхэ- дэ профессор Т. А. Бертагаевай hаналда зүрилэжэ, бурят-монгол хэлэн фонетическэ системэтэй юм гэжэ баталха арга олгоо гэжэ нүхэр Амоголонов хэлэбэ.

Нүхэр Сталинай зохёолнуудые хүтэлбэри болгоhон энэ экспеди- ци хадаа тодорхойгоор табигдаhан зорилгонуудтай түрүүшын экспе- дици байhан туладаа, суглуулаг- даhан материалынь бурят-монгол хэлэнэй хүгжэлтэдэ ашаг туhа асархань hэжэггүй гэжэ нүхэр Амоголонов хэлэбэ.

Нүхэр Амоголоновой hүүлээр филологическа наукануудай кан- дидат нүхэр Абашеев үгэ хэлээ. тэрэ хадаа экспедициин Иволгын ба Байкало-Кударын отрядуудые толгойлhон байна.

Нүхэр Абашеев экспедициин хэ- hэн хүдэлмэри тухай тодорхойгоор хэлэбэ Энэ хүдэлмэри тон hонир- холтой байна, ушарынь, эдэ айма- гуудай хүн зоной говор мүнөө хүрэ- тэр оройдоошье шудалагдаагүй ша- хуу юм. Бидэнэр отогуудай түүхэ ба тэдэнэй нүүдэл тушаа мэдээ- нүүдые абахые оролдообди гэжэ нүхэр Абашеев хэлэбэ. Баруун районуудhаа кабанска ба Иволгын бурядуудай уг гарбалтай бай- hаниие харуулhан түүхын зарим hонирхолтой материалнуудые оло- hон тухайгаа нүхэр Абашеев хэлэ- бэ.

Хэлэнэй талаар абаа hаа, нүхэр Абашеевэй экспедици болбол бу- рят-монголой языкознанида үнэтэй мэдээнүүдые үгэhэн hонирхолтой олон баримтануудые суглуулаа.

Усть-Ордын национальна округ- то экспедицидэ хабаадаhан нүхэр Доржиев, Зэдын ба Ториин айма- гуудта экспедицидэ хабаадаhан нүхэр Чагдуров, Сэлэнгын аймагта экспедицидэ хабаадаhан нүхэр Табдаев гэгшэд хэhэн хүдэлмэри тухайгаа тоосоо хэhэн байна.

Экспедициин отрядуудай хэhэн хүдэлмэри, Бурят-Монголой куль- турын научно-шэнжэлэлгын инсти- тудай хэлэ ба бэшэгэй секторэй хүдэлмэри тус зүблөөн дээрэ үргэ- нөөр зүбшэн хэлсэгдээ.

Суглаанда хабаадагшадай хэлэ- hэн үгэнүүд хадаа бурят-монголой языкознаниин проблемэнүүдые зо- хёон тодорхойлхо тухай асуудал тон шухала ба энэ асуудал саг соогоо табигдаа гэжэ харуулаа. Хэлэнэй ба бэшэгэй секторто хүтэлбэрилхы hуури эзэлжэ бай- hан профессор Т. А. Бертагаев эрид шангаар шүүмжэлэгдээ.

НИИК-эй ахалагша научна сот- рудник, түүхын наукануудай кан- дидат нүхэр Цибиков иигэжэ хэлэ- бэ: экспедицинүүдтэ хабаадагшад ехэ хүдэлмэри хэhэниинь дамжаг- гүй, энэнь хэлэнэй секторэй хүдэл- мэридэхи hайн зүйл мүн. Гэхэ зуу- ра, тус сектор мүнөө хүрэтэр ду- тамагаар хүдэлмэрилдэг, тэрэнэйн- гээ түлөө олониитын зүгhөө эрид шанга шүүмжэлэлдэ ородог бай- гаа. Энэ сектор практическа хү- дэлмэрилэгшэдэй ажалдань туhал- нагүй гэжэ тэмдэглэгдэhэн байха юм. Тиимэ шүүмжэлэл тон зүб байгаа. Теэд, энэ дутуунь тушаан болоhон ушар бэшэ. Хэлэнэй сек- торэй муугаар хүдэлмэрилдэгынь, практическа хүдэлмэриhөө тэрэнэй таhаралгань профессор Бертагае- вай эзэлhэн буруу позициин хой- шолон болоно. Бертагаев хадаа языкознаниин асуудалнуудаар нү- хэр Сталинай зохёолнуудhаа шу- хала тобшолол хэжэ шадаагүй, мүн Маррые ехээр баримталдаг байжа, мүнөө хүрэтэр өөрынгөө алдуунуудые тодорхойлоогүй бай- на.

Нүхэр Сталинай зохёолнуудай хэблэгдэн гараhанай hүүлээр Т. А. Бертагаев секторэйнгээ хүдэлмэ- риие зүбөөр шэнэдхэн табижа ша- даагүй. Языкознани тухай марров- ска буруу ойлгомжонуудта зуу- ралдан, Т. А. Бертагаев хүдэлмэ- ри зүбөөр ябуулжа шадахагүй бай- шоо, тиин Бертагаев өөрөө, мүн тэрэнэй гэмээр языкознаниин сек- тор hүүлэй үе болотор хуурмаг научна, бурушаагдаhан марров- ска позици баримталдаг байба.

Саашадаа нүхэр Цибиков «Гэ- сэр» эпос тушаа Т. А Бертагае- вай баримталhан позициие эрид шүүмжэлээд, тэрэ позициинь хоёр нюуртай ябадал гэжэ нэрлэбэ

Нүхэр Цибиков үгэеэ дүүргэхэ зуураа. хэлэнэй секторэй хүдэл- мэриие үргэнөөр зүбшэн хэлсэлгэ эмхидхэжэ. алдуунуудыень заhаха. хэлэ ба бэшэгэй секторэй шэнжэ- лэлгын хүдэлмэриин зүб замуудые хараалха гэжэ дурадхаhан байна.

Нүхэр Д. Ц. Цыремпилон өөрынгөө үгэ соо иигэжэ хэлэбэ: хэлэнэй сектор өөрынгөө хүдэлмэ- риие нүхэр Сталинай заабаринуу- дай байбашье үшөөл тон дутама- гаар шэнэдхэн табина, теэд секто- рэй хүдэлмэриие шэнэдхэн табилга илангаяа шухала, яахадааб гэхэдэ, энэ сектор урдань буржуазна на- ционалистнуудай нүлөөн доро бай- hан юм, тиигээд тэдэ националист- нууд бурят-монгол языкознанида ехэ хоро хэhэн байгаа.

Хэлэнэй секторэй муугаар хүдэл- мэрилдэг байhанда тэрэнэй факти- ческа хүтэлбэрилэгшэ, мүн Мар- рай тала баридаг байhан Т. А. Бертагаев зэмэтэй. тиин өөрынгөө алдуунуудые заhахын тула мү- нөө юушье хээгүй байhаар гэhэн нүхэр Цибиковэй шүүмжэлэлые нүхэр Цыремпилон дэмжэбэ.

Институдай директор П. Хада- лов иигэжэ гэмдэглэбэ: экспедици- нүүдэй табиhан материалнууд үшөө хүсэд шэнжэлэгдээдүй, теэд энэ зүблөөншье түгэс дүнгүүдые согсолхо зорилго урдаа табяагүй байна. Зүблөөнэй үг зорилго юуб гэхэдэ, хүдэлмэреэ саашадань ямар шэглэлтэйгээр ябуулхаб гэжэ лингвистнүүдтэ хэлэжэ үгэхэ ябадал болоно.

Москвада хэблэгдэн, 1951 ондо гараха ёhотой «Бурят-монгол — ород словарь» тушаа нүхэр Хада- лов тогтожо хэлэбэ Нүхэр Стали- най зохёолнуудай хэблэгдэн гара- hантай дашарамдуулан, «Слова- риие» нилээд хубилгаха ба hэльбэ- хэ шухала болохонь магадгүй. Сло- варна гол фонд тухай сталинска hургаалые хүсэд бүринөөр тус «Словарь» соо бэелүүлхын тулада зохихо хэмжээнүүдые институт абаа гэжэ нүхэр Хадалов хэлэбэ.

Хэлэ ба бэшэгэй секторэй алдуу- нууд тухай гараhан асуудалнууд, мүн профессор Бертагаевай ба- римталhан позици тушаа нүхэр Хадалов удаан тогтожо хэлээ.

Өөрынгөө үгэнүүдые дүнлэн нү- хэр Хадалов иигэжэ хэлэбэ: Бер- тагаев марристска позицинуудhаа хахасаха дурагүй ябадал гарган, советскэ языкознаниин хэрэгтэ хо- ро хүргэнэ. дэбжэлтэдэнь hаад ушаруулна.

Эрид шанга, үнэн зүб шүүм- жэлэлдэ баалагдан, профессор Бертагаев үгэ хэлэхэ ушартай бо- лобо. Гэбэшье. Бертагаевай хэлэ- hэн үгэнь зүблөөндэ хабаадагша- дые ханаагаагүй Бертагаев өөрын- гөө алдуунуудые шүүмжэлхы ёhoop сэгнэхэ ба хэhэн ажаглалта- нуудта зүбөөр хандаха гэжэ зүб- лөөндэ хабаадагшад найдаhан байгаа. Гэхэ зуура. Берта- гаевай хэлэhэн үгэнь өөрынгөө ал- дуунуудые далдалха ба зүбтүүлхэ гэhэн hэдэлгэтэй. принципгүй, обывательска байба.

Энэ зүблөөн хадаа бурят-монгол лингвистнүүдтэ ехэ туhа хүргэхэ, языкознаниин асуудалнуудаар нү- хэр Сталинай гениальна зохёол- нууд дотор табигдаhан түүхэтэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ туhал- хань лабтай

Арадай демократиин оронуудай гүрэнэй байгуулалта бэхижэнэ

(„Бата бэхи эб найрамдалай түлөө, арадай демократиин түлөө" гэжэ газетын хуудиһануудһаа)

«Бата бэхи эб найрамдалай түлөө, арадай демократиин түлөө» гэжэ газетын ээлжээтэ, 43 (103)-дахи номер Бухарестдэ гараба.

«Арадай демократиин оронуудта нютагай засагай органуудые бэхижүүлгэ» гэһэн түрүү статья соогоо газетэ иигэжэ бэшэнэ: «Болгарида, Польшодо, Румынида, Венгридэ, *Албанида арадай* соведүүдые ба арадай соведүүдэй үүргые дүүргэдэг национальна комитедүүдые Чехословакида байгуулга хадаа арадай демократиин оронуудай политическэ хүгжэлтэдэ, эдэ оронуудта гүрэнэй засагые саашадань демократизацилха хэрэгтэ шухала шата болоно.

Арадай демократиин оронуудтахи арадай соведүүд хадаа арадай демократическа гүрэнэй засагай органууд боложо байгуулагдан хүгжэбэ. Тэдэнэр СССР-эй баян дүй дуршэлые хэрэглэн, гүрэнние хүтэлбэрилгэдэ үргэн арад зониие улам олоор хабаадуулжа байна.

Венгерскэ арадай республикын ажалшад, арадай соведүүдтэ 220.000 хүнүүдые гэшүүдээр ба кандидадуудаар һунгаһан байна. Румынска арадай республикада энэ жэлэй декабрь һарын эхеэр нютагай соведүүдэй 80.000 гэшүүд һунгагдаха байна. Польшын арадай соведүүдэй составта 95.000 гаран гэшүүд ороно. Болгарида арадай соведүүдэй 50.000 гэшүүд тоологдоно.

Соведүүдээр дамжуулан гүрэниие хүтэлбэрилхэ шадабарида һуража байһан олон арбаад мянган эдэбхитэдһээ бүридэһэн элдэб комиссинууд соведүүдэй дэргэдэ эмхидхэгдэжэ байһаниие хараадаа абаа һаа, арадай демократиин оронуудта гүрэниие хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ арад зоной хабаадаха арга боломжын хизааргүй ехэ байһаниинь *эли харагдана»*.

Ажалшадай Венгерскэ партиин ЦК-гэй политбюрогой гэшүүн **Шандор Зелд** «Венгридэхи нютагай соведүүдтэ һунгалтанууд» гэһэн статья соогоо Венгерскэ арадай республикада һунгалтын болоходо 3200 нютагай Соведүүдтэ һунгагдаһан хүнүүдэй состав тухай һонирхолтой мэдээнүүдые харуулна. Һунгагдаһан хүнүүдэй гурбанай нэгэ хубинь ажалшадай Венгерскэ партиин гэшүүд, бэшэдынь—бусад партинуудай түлөөлэгшэд гү, али партийнабэшэ хүнүүд. Соведүүдтэ —55.000 промышленна хүдэлмэришэд, 132.000 ажалша таряашад, интеллигенциин 1000 түлөөлэгшэд, 5.000 гаран кустарьнууд, олон мянган албахаагшад ба бусад мэргэжэлтэй хүнүүд оролсоно. Соведүүдэй гэшүүдэй дунда 60.000 эхэнэрнүүд, 50.000 залуушуул (25 хүрэтэр наһанай).

Ажалшадай Венгерскэ партиин хүтэлбэри доро эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэ Венгриин бүхы патриотическа, демократическа хүсэнүүдые нэгэдүүлһэн Арадай фронт хадаа Соведүүдэй гэшүүдтэ кандидадуудые дэбжүүлһэн байна. Һунгалтын үдэр болбол венгерскэ арадай агууехэ һайндэр болоо гэжэ Ш. Зелд бэшэнэ.

Чехословацка арадай республикын юстицын министр **Штефан Райс** «Арадай демократическа Чехословакида социалистическэ хуули ёһоной хүгжэлтэ» гэһэн статья соогоо иигэжэ бэшэнэ:

«Шэнэ гүрэн түрые байгуулхадамнай, пролетариадай диктатура тухай Ленин ба Сталинай һургаал, советскэ гүрэнэй ба советскэ ажалшадай үльгэр жэшээ ба дүй дүршэл манай сэгнэшэгүй ехэ хүтэлбэри болобо».

Чехословацка арадай республикын шэнэ конституциие баталан абаһанай ашаар, арадай демократическа гүрэнэй принципүүдтэй зүришэһэн эрхын бүхы нормонууд үгы хэгдэһэн байгаа гэжэ автор бэшэнэ. 1948 оной намар, Чехословакида шэнэ, социалистическэ хуулиин гуримые кодификацилха хүдэлмэри эхилһэн байна.

Германиин Социалистическэ единэ партиин политбюрогой гэшүүн **Герман Матерн** «Американска империализмын элирүүлэгдэһэн агентнүүд» гэһэн статья соогоо һаяшаг гүрэнэй аппарадта дээдэ тушаалнуудые *даажа байһан зарим* хүнүүд СЕПГ-һээ гаргагдаа; СЕПГ-гэй хэдэн гэшүүд ээлжэ байһан тушаалнуудһаа гаргагдаа гэжэ мэдээсэнэ. Зарим харюусалгата партийна хүдэлмэрилэгшэд ба гүрэнэй аппарадай хүдэлмэрилэгшэд англо-американска нюуса албанай агентнүүдтэй холбоо байгуулһан тухай хэрэгээр партийна хиналтын центральна комиссиин хэһэн мүрдэлгын даб дээрэхи дүнгүүд дээрэ Германиин Социалистическэ единэ партиин Центральна комитедэй энэ шухала шиидхэбэринь үндэһэлнэ.

Империалистическэ оронуудай нюуса албан хадаа демократическа организацинуудта ба антиимпериалистическэ лагериин оронууд дотор түшэглэхэ газарнуудые өөһэдтөө байгуулхые эрмэлзэн, холые хараалһан хорото бодолготойгоор хүдэлмэрилнэ гэжэ Г. Матерн тэмдэглэнэ. Энэ агентура ба тэрэнэй түшэг болохо газарнууд гансахан шпионаж болон мэдээнүүдые суглуулалгаар хизаарланагүй. Энэ агентура хадаа хүдэлмэришэдэй партинууд ба организацинуудые дундаһаань эмхигүй болгохо, тэдээн соо өөһэдөөн хүтэлбэрилхы тушаалнуудые ээлхэ гэһэн зорилготой юм гэжэ баримтанууд тэрэшэлэн гэршэлнэ.

Венгридэ Райкын процесс ба Болгарида Костовой процесс болбол иимэрхүү һэдэлгэнүүд коммунистическэ ба хүдэлмэришэдэй партинуудташье хэгдээ гэжэ арсашагүйгөөр батална. Жэшээлхэдэ, Райкын процесс дээрэ американска нюуса албанай агент Тибор Сеньи гэгшын хэлэһэнэй ёһоор, американска разведка хадаа немецкэ политическэ эмигрантнуудай дундаһаашье агентнүүдые элсүүлхэ гэжэ эрмэлзэһэн байна.

Партиин зэргэһээ дайсанай агентурые намнажа гаргаһан СЕПГ-эйн Центральна комитедэй шиидхэбэри хадаа дай үүдхэгшэ американска этэгээдүүдтэ хүсэтэ сохилто болоно гэжэ автор түгэсхэлдөө тэмдэглэнэ.

Французска коммунистическэ партиин ЦК-гэй гэшүүн **Юбер Рюфф** гэгшын «Французска таряашад дайнай политикада эсэргүүсэн эдэбхитэйгээр тэмсэнэ» гэһэн статьяе газетэ толилоо.

Французска таряашад дайнда дураа гутан зэбүүрхэнэ. Тэдэнэр үнгэрһэн империалистическэ дайнуудта тон ехэ хохидол зоболон үзэһэн байгаа. Французска таряашад өөһэдынгөө газарые, Эхэ ороноо хамгаалхаар бэлэн байна, гэбэшье, американска капиталистнуудай аша туһада, Франциин хани нүхэр ба союзник болохо Советскэ Союзда эсэргүү дай хэхэ огто дурагүй.

Болгариин коммунистическэ партиин ЦК-гэй Политбюрогой гэшүүн **Райко Дамянов** «Югославиин хүдэлмэришэн анги Титын бүлэгэй фашистска ёһо журамай хашалта доро» гэһэн статья соогоо, югославска экономикые гадаадын капиталай мэдэлдэ үгэлгэ хадаа Югославида империализмые дахин һэргээн бодхоолгодо хүргэнэ гэжэ харуулаа.

Р. Дамянов хадаа Югославидахи байдал тухай шэнэ жэшээнүүдые харуулна. Орон дотор инфляци улам шангадажа, Югославиин ажалшадай ажабайдал улам хүшэр хүндэ боложо байна: эдеэ хоолой ба бусад үргэн хэрэглэлэй эд бараануудай үнэ сэнгүүд 1945 оной хэмжээтэй жэшэбэл, 750 процентһээ үлүүгээр ургаба. 1949 ондо салин хүлһэнэй фонд 9 миллиард динараар бага болгогдоо. Австрийска баруунай социалистнуудай «Арбейтэр цейтунг» гэжэ газетэ юумэнэй үнэ сэнгэй дээшэлүүлэгдэһэн дээрэһээ боложо Югославиин ажалшадай ажамидаралайнь хэмжээ 1946 онойхитой жэшэбэл 50 процентээр доошоо ороо гэжэ мэдэрнэ.

Дайшалхы алдарта заншалнуудтай Югославиин героическа хүдэлмэришэн анги энэ тэмсэлдээ гансаараа бэшэ. Агууехэ Советскэ Союз болон арадуудай гениальна вождь ба багша—Иосиф Виссарионович Сталин түрүүтэй бүхы оронуудай прогрессивнэ хүсэнүүд, бүхы дэлхэйн хүдэлмэришэн анги хадаа Югославиин хүдэлмэришэн ангитай хамта ябана.

КОРЕЯДЭХИ СОБЫТИНУУД

Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командованиин мэдээсэлнүүд

ПХЕНЬЯН, декабриин 27. (ТАСС). Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командовани декабриин 27-до иигэжэ мэдээсэбэ:

Хамхынай (Канко) райондо, Хыннам (Конан) ба Сехочжинь (Сейкосин) лини дээрэ ябуулгануудые хэжэ байгаа Арадай армиин частьнууд дайсанай сэрэгүүдһээ энэ районие декабриин 24-дэ бүрин сүлөөлбэ.

Ноябриин 16-һаа декабриин 7 хүрэтэр Арадай армиин зенитнэ частьнууд дайсанай 48 самоледые, тэрэ тоодо «В-29» гэжэ хоёр самоледые буудажа унагаагаа.

ПХЕНЬЯН, декабриин 28. (ТАСС). Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командовани декабриин 28-да иигэжэ мэдээсэбэ:

Фронтын бүхы участогууд дээрэ Арадай армиин частьнууд американска ба урда корейскэ сэрэгүүдтэ эсэргүү добтолго хэжэ үргэлжэлөө.

Корейскэ таряашад арадай армида эдеэ хоолой фонд байгуулна

ХОЙТО КОРЕЯ, декабриин 27. (ТАСС). Кореяын шэнээр сүлөөлэгдэһэн районуудай таряашад корейскэ Арадай армида эдеэ хоолой фонднуудые байгуулха хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр оролсобо. Хойто Пхеньян провинцидахи Сакчу, Ренчен, Пакчхонь ба бусад уезднүүдэй, Урда Пхеньян провинцидахи Аньчжу, Токчхонь ба бусад уезднүүдэй таряашад оборонын фонддо эдеэ хоолой зүйлнүүдые амжалтатайгаар суглуулжа байна. Ренчен уездын Бура волостиин таряашад оборонын фонддо олон зуугаад мэшээг рис бусаалтагүйгөөр үгөө.

Тибедэй хүн зон Арадай-сүлөөлэлгын армида туһална

ПЕКИН, декабриин 27. (ТАСС). Синьхуа агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Хитадай Арадай-сүлөөлэлгын армяар сүлөөлэгдэһэн районуудта тибетскэ хүн зон хадаа тибетскэ армиин частьнуудай хаяжа ябаһан буу зэбсэгүүдые суглуулаад, Арадай-сүлөөлэлгын армида тушаана.

Чамдо городой гарнизоной штабай мэдээсэһэнэй ёһоор, таряашад 720 винтовко ба 17 хүнгэн пулемёт тушаагаа, тэдэнэй олонхинь английска бирмингамска заводой маркатай байна.

Энэ оной май һарада Холбоото Штадуудһаа Чамдо руу эльгээгдэһэн пулемёдуудынь тушаагдаһан буу зэбсэгүүдэй дунда тэрэшэлэн үзэгдэнэ. Английска хоёр радиопередатчик гарнизоной штабта тушаагдаа.

Нима ЦЫНГУЕВ

Поль Робсондо

Америка дээгүүр
дайнай манан бөөгнэрөөд
Анхилан байна
дариин муухай үнэрөөр.
Энээниие нэбтэ сорьён,
хаха ираад,
Эрэлхэг негрын
хүсэтэ дуун ханхинаһаар.
Шинии үгэнүүд
тэмсэл соо хатуужаад,
Шинии дууе
америкын арад дабтаад,
Үүлэ маные,
океан далайе нэбтэ
Үнэн хэрэгэй,
жаргалай түлөө зэдэлнэ.
Шинии дууе
түрэл хэлэн дээрээ
Хитадай солдат,
Кореяын партизан дуулана,
Шинии дуунай
эршэтэ аялган доро
Шуһата дайсаниие
сохин урагшаа дабхина.
Бата бэхил,
миллионуудай нэгэдэһэн хүс[эн]
Багша Сталин
тэдэниие тэмсэлдэ хүтэлнэ.
Шинии дуун
дэлхэйн арадай хүсэл.
Шинии дуун
дайсанда эрид сохилто.
Диилдэшэгүйл
эб найрамдалай хүсэн,
дуугаа дуулыш,
Поль Робсон!

Түсэбөө дүүргээ

Кабанскын аймагай маслопромой хүдэлмэрилэгшэд IV кварталайнгаа һү бэлэдхэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ ба эрхим шанартай продукци тушааха уялга абаһан юм.

Эдэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, IV кварталайнгаа түсэбые болзорһоо урид, декабриин 10-да, дүү[ргэ]гээ. Энэ мүрысөөндэ Шигаевск[ын] маслозаводой мастер П. Р. Попова, Кабанскын маслозаводой мастер М. А. Ипатьев ба бусад түрүү һуури эзэлээ.

А. Бусурманов

Уранһайханай городской харалгада бэлэдхэл

Улан-Удын шэлэй механизированнэ заводой уранһайханай самодеятельностиин коллектив хүдэлмэришэд ба албахаагшадай уранһайханай самодеятельностиин городской харалгада эршэмтэйгээр бэлдэжэ байна.

Тус коллектив заводойнгоо хүдэлмэришэдтэ хэдэ дахин концерт наада харуулһан ба нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудай үедэ һунгагшадые культурна хүдэлмэреэр хангаһан байна.

Тэдэнэр городской харалгада олон янзын программа бэлэдхэнэ. Эндэ 45 хүн агуехэ Сталин тухай дуу дуулаха, 18 хүн «Наада[н]» гэжэ бурядай хатар наадаха юм.

Шэлэй заводһоо хамта 65 хүн городской харалгада хабаадалсаха байна.

М. Алашкевич

Һонирхолтой семинар болобо

Тарбагатайн аймагай культурнагэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй семинар һаяхан болобо. Тэрээндэ хүдөөгэй ба колхозуудай клубуудые болон библиотекэнүүдые даагшад уранһайханай самодеятельностиин кружогуудые хүтэлбэрилэгшэд хабаадалсаа.

Тэдэнэр өөһэдынгөө хүдэлмэри тухай мүн мичуринска биологическа наукын ба уласхоорондын байдал тухай лекцинуудые шагнаһан байна. Һүүлээрнь Ехэ-Куналейн культурын байшангай, Десятниковска хүдөөгэй клубай хүдэлмэри тухай зүбшэн хэлсэлгэ болоо.

И. Баженов

Һайнаар түхеэрэгдэһэн хамтын байра

Заиграйн аймагай Шулуутайн долоонжэлэй һургуулида дүтэ шадарай колхозуудһаа хүүгэд һуралсана. Тэдэнэр һайнаар түхеэрэгдэһэн тусхай хамтын байрада байдаг.

Һурагшадай урогуудтаа бэлэдхэхэдэнь таарамжатай бүхы условинууд бии болгогдонхой юм. Хамтын байрань стол ба стулнүүдээр гүйсэд хангагданхай. Һурагшад бүхэндэ шэнэ дэрэ дэбисхэр үгтэнхэй. Мүн столоводонь һурагшадта һайн шанартай эдеэ хоол бэлэдхэгдэнэ. Недели бүхэндэ һурагшад баанида ородог юм.

Т. Раднаева.

Хэлэһэн үгэдөө хүрэбэ

Улан-Удэ городой хэлхээ холбооной конторын отделенинүүдэй бүхы коллективүүд газетэнүүд болон журналнуудые тарааха түсэбөө шэнэ жэл хүрэтэр дүүргэхэбди гэһэн социалистическэ уялгануудые абаһан юм.

Тэдэнэр абаһан уялгаяа бэелүүлхын тулада, городой ажалшадай дунда агитационно-ниитын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулһанайгаа ашаар, центральна ба нютагай газетэнүүд болон журналнуудые тарааха жэлэйнгээ түсэбые дүүргээ.

Мяханай комбинадай, ПВЗ-гэй дэргэдэхи болон хэлхээ-холбооной бусад отделенинүүдэй почтальонууд энэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

ШАТАР

Ноябриин 22-һоо декабриин 14 хүрэтэр Ташкент городто Советскэ Союзай түрүү зэргэ ээлхын түлөө ¼ финалай шатарай турнир дүүрэбэ. Тэрэ турнирта 16 хүн хабаадалсаа. Тэдэнэрэй дунда Туркмениин хуушанай шатаршан 60 наһатай Аменов наадаба.

Шатаршадай дунда болоһон хатуу шанга тулалдаанай эсэстэ, Вильнюс городой түлөөлэгшэ спортын мастер нүхэр Вихтонецких гэгшэ абажа болохо 15 очкоһоо 11 очко абажа, 1-дэхи һуури эзэлээ.

Бурят-Монголой түлөөлэгшэ, мастерта кандидат Юрий Шапошников, Ленинградай түлөөлэгшэ, мастерта кандидат Зак тэгшэ 10,5—10,5 очко абажа, 2-дохи 3-дахи һуурине хубааба. Энэ 7 партияа шүүһэн, 7 дахин тэнсэһэн ба 1—1 дахин шүүгдэһэн байна юм.

Турнирай условиин ёһоор, түрүү шын 3 һууринуудые эзэлһэн нүхэд Вихтонецких, Шапошников ба [...] гэгшэд Советскэ Союзай түрүү зэргэ ээлхын түлөө 1951 он соо болохо хахад-финальна турнирта хабаадалсаха эрхэ абаһан байна.

Бурят-Монголой түлөөлэгшэ Юрий Шапошников энэ турнирта угаа ехэ шадабаритайгаар наадаба.

М. Кря[...]

Хоккейгээр РСФСР-эй кубок

БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ декабриин 24-дэ Улан-Удын «Локомотив» (ПВЗ) ба Иркутскын «Локомотив» командануудай хоорондо хоккейгээр РСФСР-эй кубок абахын түлөө ээлжээтэ матч болобо. Энэ хоёр команда түрүүшээр удаан саг соо тэнсүү наадажа байтараа, айлшад шадамар комбинаци хэжэ, нэгэ гол, удаа тээнь үшөө нэгэ гол сохижо, 2:0 гэһэн тоотойгоор [...] данай түрүүшын хахадта илаба.

Нааданай 2-дохи хахадта, улан-удынхид добтолхы үүсхэл [...] дахин гартаа абажа, 2 очкотой [...] лобошье һаань, иркутскынхид [...] гэһэн тоотойгоор илаба.

Е. Никола[ев]

ХРОНИКО

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшо нүхэр **Тевосян** Иван Федоровичые СССР-эй хара металлургиин Министрээр томилбо.

* * *

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол нүхэр **Ломако** Петр Фадеевичые СССР-эй үнгэтэ металлургиин Министрээр томилбо.

* * *

СССР-эй Министрнүүдэй Со[ведэй] болбол нүхэр **Кузьмин** Ана[толий] Николаевичые СССР-эй хара [ме]таллургиин Министрын нэгэд[эхи] орлогшоор томилбо.

* * *

СССР-эй Министрнүүдэй Со[ведэй] болбол нүхэр **Архипов** Иван [Ва]сильевичые СССР-эй үнгэтэ ме[тал]лургиин Министрын нэгэдэхи [ор]логшоор томилбо.

ЭКОНОМИЧЕСКА ҺУРАЛСАЛДА ТУҺАЛАМЖА

СОВЕТСКЭ КРЕДИТНЭ СИСТЕМЭ ТУХАЙ*)

А. БАТОМУНКОЕВ.

Кредидэй тусхайта зорилготой *байдагай принцип* хадаа ажахынгаа түсэб дүүргэхэ зэргээрнь тодорхой зорилгонуудта хараалан мүнгэ зөөри ажахын органуудта үгэлгөөр бэелүүлэгдэдэг. Энэ—тон шухала принцип юм, яахадааб гэхэдэ, кредитовани хэхэдээ энээниие сахихада, ажахын тус тус һалбаринуудай хоорондо, мүн товаро-материальна үнэтэ зүйлнүүдэй ба гаргашануудай тус тус бүридэ кредитнэ ресурснуудые зүбөөр хубаалга туйлагдадаг байна.

Банковска кредидэй бусалгын ба болзороор үгтэдэгэй принцип болбол мүнгэн зөөринүүдэй түсэбтэ эрьесэдэ түшэглэдэг ба материальна үнэтэ зүйлнүүдэй эрьесын процесс соо мүнгэнэй сүлөөлэгдэхэ ябадалаар хангагдадаг юм.

Эрьесэдэ байһан мүнгэн зөөринүүдэй эрьелтын түсэбтэ болзорнуудые сахихыень предприятинуудһаа эрижэ, Госбанк хадаа мүнгэн зөөринүүдэй эрьесые бүхы дээрэнь, тайлбарилан хэлэбэл, бүри ехээр бүтээлгын процессые бүхы шатануудтань түхэригөөр хиналта хэнэ. Зээлеэр абаһан мүнгэеэ бусааха болзорнуудынь тус ажахы доторхи материальна үнэтэ зүйлнүүдэй эрьесын ба гаргашануудай түсэбүүдтэй холбогдоһон байха ёһотой.

Кредидэй хангагдамал байлгань тэрэнэй тусхайта зорилготой байдагай принциптэй таһаршагүй холбоотой юм. Госбанкын зээлеэр үгэһэн мүнгые гар дээрэ бусаажа шадаха байһан ушар хадаа эдэ кредитнэ ресурснуудай тусхайта зорилгонуудта ашаглагдаһые гэршэлнэ.

Зүндөө үүдэлгын хуули ёһые баримталдаг капиталистическэ кредидтэй жэшэбэл, манай советскэ кредидэй үндэһөөрөө илгаатай ба үлүү һайн байһаниинь энэнэй түсэбтэ, тусхай зорилготой, сэхэ, хангагдамал байдагтань харагдана.

Советскэ кредитнэ системэ эгээн шударгы системэ мүн. Кредитованиин олоянзын формонууд ба методүүдынь арадай-ажахын түсэбые дүүргэлгэдэ туһалдаг байна. Эрьесын мүнгэн зөөриин хэмжээгээр кредитовани хэдэг иимэ метод хадаа гансал советскэ кредитнэ системын туйлалта мүн, научна ёһоор тодорхойлон зохёогдоһон, советскэ түсэблэлгын ехэ туйлалтануудай ашаар лэ бэелүүлэгдэдэг болоһон байха юм. Кредитованиин формонууд ба методүүд манай экономикын өөрсэ зүйлнүүдтэ хүсэд таарахаар зохёогдодог байна. Капиталистическэ кредитнэ системэ хадаа вексельнүүдые хараадаа абажа кредитовани хэдэг яяр хуушан харгыгаар һолжордог байһаар.

Мүнөө үедэ манайда кредитовани хэдэг хоёр метод:

1) товаро-материальна үнэтэ зүйлнүүдэй түсэбтэ үлэгдэлнүүдэй эрьесэ ба үйлэдбэриин гаргашануудые үндэһэ болгон кредитовани хэдэг метод,

2) материальна үнэтэ зүйлнүүдэй ба үйлэдбэриин гаргашануудай эрьесээр, тэдэнэй эрьесын түсэбтэ ба фактическа болзорнуудые (түсэбэй хэмжээн соо) үндэһэ болгон кредитовани хэдэг метод бии юм.

Үлэгдэлнүүдэй үндэһөөр хэгдэдэг кредитованиин нэгэдэхи метод хадаа товаро-материальна үнэтэ зүйлнүүдэй саг-зуурын сезонно запасуудай бии болохын тула зээлеэр мүнгэ үгэхэ үедэ, гол түлэб, хэрэглэгдэдэг юм.

Кредитованиин хоёрдохи методынь—ажахытай үдэр бүриин холбоо байгуулдаг үлэмжэ шударгуу метод мүн. Эрьесын хэмжээгээр кредитовани хэхэ энэ арга хадаа саг үргэлжын хэрэглэлнүүдтэ кредит үгэхэ үедэ хэрэглэгдэдэг.

Манай кредитнэ системэ хадаа арадай ажахын социалистическэ системын бата һуури дээрэ, научна ёһоор зохёогдоһон гүрэнэй арадай ажахын түсэбүүд дээрэ түшэглэдэг туладаа, эгээн тогтууритай ба бэхи системэ мүн. Тиимэһээ, энэ хадаа экономическа кризисүүдэй, илангаяа кредитно-мүнгэнэй кризисүүдэй нүлөөндэ оройдоо ородоггүй байхаһаа гадна, ямаршье һаад, буруу һүрэн уналга ба панхаруудталгануудые мэдэхэгүй юм.

Харин капитализмын условидохи кредитнэ системэ болбол хэрэглэхэ шадалһаа хэтэрүүлэн үйлэдбэрилгын кризисүүдые улам гүнзэгырүүлдэг байна. Гэхэтэй хамта, капиталистическэ кредит хадаа кредитно-мүнгэнэй талаар промышленна кризисэй үүдэлгын зайлашагүй формо болоно. 1929—33 онуудай кредитно-мүнгэнэй кризисые дурдан харуулхада хүрэхэ байна. Тэрэнь капиталистическэ оронуудай хэзээшье үзөөгүй туйлай ехэ экономическа кризисэй үндэһэ һуури дээрэ гараһан, түрибэлгүй хурса, гүнзэгы ба ужаг удаан кризис— мүнгэнэй-кредитнэ кризис мүн байгаа. Тус кризис США-дэхи биржевэ уналгаһаа эхилэн, «Кредитаншталь» гэжэ туйлай томо австрийска банкын панхаруудталгаар үдэшэгдөөд, английска фунт стерлингын ба американска долларой үнэнь алтанай сэнһээ доошоо оролгоор дүүрэһэн байха юм. Энэ хадаа капиталистическэ кредитнэ системын бүримэһэн доройтон уналга мүн байгаа. Жэшээлхэдэ, США дотор 1931 ондо 2293 банк хаагдаа һэн.

Ямаршье валютна дайнууд, стерлинговэ ба долларово блогууд, ондоошье бүхы һэдэлгэнүүд капиталистическэ оронуудые кризисүүдһээ абаржа шадаагүй, шадахашьегүй. Капиталистическэ кризисүүд капитализмтай хамта хосорхо юм. Элдэбын трумэнууд, черчилльнүүд, маршаллнууд, бевинүүд ба бусадай галзуурдагынь дэмы бэшэ, юундэб гэхэдэ, тэдэнэр капиталистическэ байгуулалтын зайлашагүй хосорон унаха байһые мэдэнэ.

Бусадай ажалые мүлжэдэг энгэй үмсын усадхагдаһан, түсэбтэ социалистическэ ажахын һалбаран хүгжэжэ байдаг манай орон дотор лэ, социализмын орон дотор лэ кредидые коммунистическэ общество байгуулгада ашаглаха хүсэд арга боломжо бии болонхой.

Большевистскэ партиин, Советскэ правительствын ба нүхэр Сталинай өөрэйнь үдэр бүриин анхарал оролдолгын ба хүтэлбэриин ашаар, кредит ба банкнууд хадаа коммунизмын түгэс илалта туйлахын түлөө тэмсэлдэ советскэ социалистическэ гүрэнэй хүсэн түгэлдэр зэбсэг болоо.

*) Үргэлжэлэл. эхиниинь декабриин 28-най номерто.

Харюусалгата редактор Б. А. ОЧИРО[В]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 28. Телефоны редакции: редактора—23 заместителя редактора—7-85, отв секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, культуры и быта—4-52, сельскохозяйственного и [про]мышленности—5.84, мест информации и писем—6-84. Для междугородных переговоров—16.

Н—02461. Типография Управления полиграфической промышленности, издательства и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.0[...]